

"NB nr. 1 1998"

Militærnægterforeningen udgiver tidsskriftet NB,
som udsendes til MNFs medlemmer
og en lang række abonnenter
(heriblandt en del biblioteker).
NB udkommer 4 gange om året
og det koster 150.- kr. at abonnere.

Militærnægterforeningen
Dronningensgade 14
1420 København K
Tlf. 32 57 67 25
Fax: 32 95 44 18
E-mail: mnf@FRED.dk

Downloadet fra "Fred på Nettet"
OnLine Biblioteket - FRED.dk/biblion/

"OnLine Biblioteket" i Fred på Nettet
er startet af Aldrig Mere Krig
ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp

Kommentarer sendes til WebMaster@FRED.dk

NB

nr. 1 Marts 1998

Militærnægterforeningen udgiver tidsskriftet NB, som udsendes til MNFs medlemmer og en lang række abonnenter (heriblandt en del biblioteker).

NB udkommer 4 gange om året og det koster 150.- kr. at abonnere.

Militærnægterforeningen
Dronningensgade 14
1420 København K
Tlf. 32 57 67 25
Fax: 32 95 44 18
E-mail: mnf@fred.dk

Vi har åbent tirsdag og torsdag kl. 18-20.

Hentet på "Fred på Nettet" OnLine Biblioteket - www.fred.dk/biblion/.

"OnLine Biblioteket" i Fred på nettet er startet af Aldrig mere Krig ved Tom Vilmer Paamand og Holger Terp.
Kommentarer sendes til WebMaster@fred.dk.

NB

nr. 1 - Marts 1998:

[Forside](#)

[Børnerim](#)

[EU's militære arm](#)

[Det er in at nægte](#)

[I fængsel for at nægte](#)

[Historie og organisation](#)

[En militær køreplan](#)

[Mellem EU og NATO](#)

[Fem myter om WEU](#)

[Efter den kolde krig](#)

[WEU uden betydning](#)

[Demokrati skaber fred](#)

[Europas sikkerhedspolitik](#)

[Nægt militæret](#)

[Tilbage til startside](#)

[Militærnægterforeningen](#)

[Fred på nettet](#)

NB

nr. 1 Marts 1998

Fort Europa - eller fredens projekt?

Børnerim

krige og kanoner
skræmmer gamle koner
skræmmer også andre
men det må vi straks forandre!
Krig er nemlig helt nødvendig
selvom man bli'r svært elendig.
Krig skal magten støtte
og en hær gør megen nytte.
WEU skal os forsvare
WEU skal os bevare.
Hvordan kan det dog gå til,
at jeg ikke fatte vil,
at en EU-hær er god og gavnlig,
men tværtom ved, at den er syg og navnlig
vil forstærke risiko for krig.

Vestunionen - EU's militære arm

Hvad er WEU?

Hvad er Vestunionen?

Hvad er Den Vesteuropæiske Union? Myte, Fort Europa eller fredens projekt?

Militærnægterforeningen MNF udgiver det antimilitaristiske tidsskrift *NB*. Dette debatnummer (*NB-1-1998*) sætter fokus på Vestunionen - den Vesteuropæiske Union, på engelsk Western European Union (WEU).

Spørgsmålet om Vestunionen er særlig relevant nu, fordi den danske befolkning skal stemme om Amsterdamtraktaten d. 28. maj 1998. Med dette debatnummer håber redaktionen således at have opfyldt mange læsers ønske om en gennemgang af Vestunionen. Vi gennemgår Vestunionens politiske og økonomiske struktur og den historiske baggrund. Derudover sætter forskellige politikere, samfundsforskere og debattører fokus på de politiske implikationer der ligger i Amsterdamtraktaten.

Hæftet udsendes til landets gymnasier og HF- og studenterkurser, højskoler og efterskoler, og det er vores håb, at artiklerne vil indgå i debatten og undervisningen.

Militærnægterforeningen har bedt en række samfundsforskere, politikere og forfattere med forskellig baggrund og udgangspunkt om at give deres bidrag. Artiklerne udtrykker således forskellige holdninger, der skal være med til at nuancere EU-debatten med hensyn til den militære dimension.

Militærnægterforeningens holdning til Vestunionen er klar; Vestunionen er udemokratisk og militaristisk. Militærnægterforeningen er for demokrati, og vi er til enhver tid imod et system, der bygger på blind lydighed. Med Amsterdamtraktaten står muligheden for militært samarbejde fortsat åben. Amsterdamtraktaten indeholder klare elementer af militær ideologi. En vedtagelse af Amsterdamtraktaten vil kunne føre til koordinering og integrering af våbenproduktion, våbensystemer og militære strukturer.

Vestunionen og EU indgår med Amsterdamtraktaten fortsat et samarbejde, der gradvist vil kunne udvikle sig til et fælles forsvar. Et fælles forsvar der virker særdeles afskrækkende på os.

På den baggrund er det fornuftigt at inddrage WEU i den løbende debat om Europa. En debat der i højere grad bør handle om en ændring af den nuværende union til et reelt politisk, kulturelt og økonomisk samarbejde med udgangspunkt i demokrati, hvor Europas folkeslag engageres i det europæiske projekt. Et ægte fredens projekt uden militære dimensioner.

Det er in at nægte

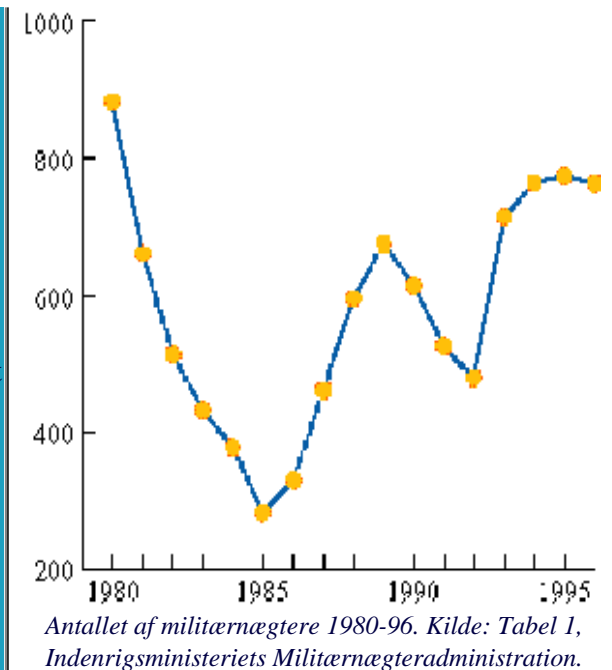
Det er blevet politisk korrekt at nægte militæret. I midten af 80'erne var der kun 3-400 militærnægttere om året, men i de sidste par år har det været dobbelt så mange nægttere som der var dengang. Og alt tyder på, at der i 1997 har været endnu flere. De endelige tal forelå ikke ved redaktionens slutning, men i første halvdel af 97 var der over 20% flere nægttere, end der var i 96.

Af Øjvind Vilsholm

De sidste 4 år har der været lige godt 750 militærnægttere om året, men nu ser det ud til, at vi bryder den magiske grænse på 800 - ja måske op mod 900. Kommer der mere end 882,

er vi på vej tilbage mod 70'ers tilstande, hvor vi havde Danmarkshistoriens højeste antal militærnægtere.

"Det er glædeligt, at så mange unge viser deres utilfredshed med militæret i en tid, hvor forsvaret ellers propagerer massivt for deres officersuddannelser og Den internationale Brigade," siger Piet Mertz fra Militærnægterforeningens bestyrelse. "Meget kunne tyde på, at der skal en endnu mere massiv indoktrinering til for at stoppe militærnægternes fremgang."

Gavner karrieren at nægte

Det er med små midler lykkedes for Militærnægterforeningen at nå ud til flere unge dels på sessioner dels på gymnasier og HF-kurser. Her mærker Militærnægterforeningens aktivister den stigende mistro til militæret. "Mange skal blot have at vide, at der findes et fornuftigt alternativ til den militære værnepligt, så kan de godt se det meningsløse i at skulle lade andre kommandere rundt med sig i næsten et år," fortæller Piet Mertz.

"Før i tiden gik mange unge i forsvaret, fordi de mente, det ville gavne deres chancer i erhvervslivet - og det er der selvfølgelig stadig nogle, der tror. Men det er ved at gå op for flere og flere, at det er en myte. De unge kan godt se, at forsvarets hierarkiske struktur med krav om blind lydighed ikke bringer dem ret langt i den virkelige verden, mener Piet Mertz. "I dag er der brug for at de unge kan tage beslutninger og selv forholde sig til tingene - det lærer man ikke som værnepligtig i forsvaret eller beredskabskorpset," slutter Piet Mertz.

Militærnægter i Tyrkiet:

I fængsel for at nægte

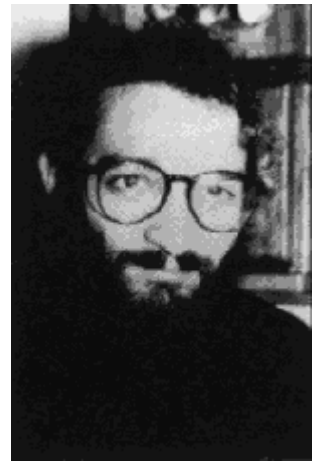
Osman Murat Ülke er militærnægter, men i Tyrkiet er det ikke så lige til som i Danmark. Der findes ingen myndighed, man kan søge om lov til at nægte. Der er ingen alternativ tjeneste. Begrebet militærnægter findes slet ikke i den tyrkiske lovgivning.

Men Osman er stadig militærnægter. Han vil ikke i militæret. Men det skal han.

Af Øjvind Vilsholm

D. 24. oktober 1996 anholder politiet Osman og kører ham til Bilecik-kasernen. Men Osman nægter at iføre sig uniform. Det er ulovligt - lydighedsnægtelse hedder det. Derfor bliver Osman sat i fængsel.

Efter at Osman har siddet i fængsel i tre måneder, bliver han løsladt med besked om at tage tilbage til kasernen. Det

Den tyrkiske nægter Osman.

vil Osman ikke, han er jo militærnægter, så han tager hjem til sig selv. Efter en måned på fri fod bliver Osman anholdt, da han skal i retten for at få sin endelige dom for lydighedsnægtelse. Nu er Osman desertør, fordi han ikke tog til kasernen i Bilecik.

Efter at have modtaget sin dom, som svarer til den tid, han allerede har siddet inde, bliver Osman ført til Bilecik igen.

Osman nægter stadig at iføre sig uniform, så han bliver fængslet igen. Nu er Osman dobbelt kriminel: Han er både

desertør og ulydig - gentagent ulydig endda. Osman sidder i fængsel i yderligere fire måneder, men d. 29. maj 1997 bliver Osman endelig løsladt igen. Han får besked om at tage til kasernen. Det vil Osman stadig ikke, for han er stadig militærnægter.

10 måneders fængsel

Retssagen mod Osman for at have deserteret første gang og for hans gentagne ulydighed er endnu ikke slut. Osman udebliver fra et par af retsmøderne, men da han skal have sin dom, møder han op. D. 9. oktober 1997 bliver Osman idømt 10 måneders fængsel. Osman har allerede siddet inde i 7 måneder, så han har siddet inde mere end de 40% af tiden, man normalt skal sidde inde i følge tyrkisk lov.

Og så skulle den potte være ude, men Osman bliver anholdt, for han har jo deserteret endnu en gang. Og så starter det hele forfra: Osman bliver ført til kasernen, hvor han nægter at adlyde ordre, og så bliver han sat i fængsel. Osman sidder nu i militærfængslet i Eskesehir og venter på en ny dom.

Samvittighedsfange

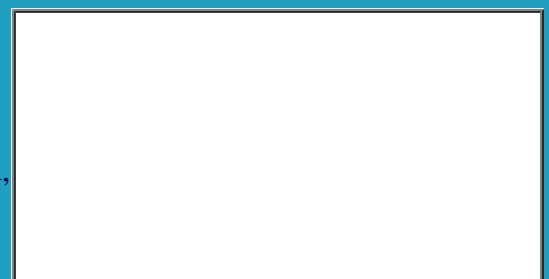
Osman er anerkendt som samvittighedsfange af Amnesty International. Sammen med fredsgrupper over hele Europa presser Militærnægterforeningen på, for at få den Tyrkiske regering til at indføre en lov, der giver militærnægtere mulighed for at aftjene en anden tjeneste end den militære værnepligt. Det er en menneskeret ikke at ville slå andre mennesker ihjel.

WEU - historie og organisation

I 1948 oprettedes Vestunionen mellem Storbritannien, Frankrig og Benelux-landene som en forsvarsalliance, der skulle danne ramme om et samarbejde i tilfælde af et militært angreb mod medlemslandene. Oprindeligt var den vendt mod Tyskland, men den kolde krig gjorde snart den følte trussel fra Sovjetunionen til samlingspunktet.

Af Frede P. Jensen - Dansk Udenrigspolitisk Institution (DUPI)

Vestunionens traktatslige hovedbestemmelser var og er, at (1) unionen kan behandle alle sikkerhedsspørgsmål uden begrænsning, at medlemmerne (2) beslutter i enstemmighed, samt at der (3) er en forpligtelse til at komme et medlemsland til hjælp, hvis det

bliver angrebet i Europa. Hermed var der etableret et grundlag for et fælles vesteuropæisk forsvar, og på den baggrund oprettedes der i okt. 1948 en militær kommando under ledelse af general Montgomery, der dog hurtigt kom i strid med franskmændene om hvem, der skulle være ledende.

Fra Vestunion til NATO

Under indtryk af Koreakrigen afskaffedes imidlertid i 1950 unionens militære stabsapparat, og koordineringen af forsvaret af Vesteuropa skete fra nu af gennem NATO. Hermed mistede Vestunionen sin militære betydning, medens NATO gradvis blev opbygget. I 1954 besluttede man - efter at planerne om en Europahær opstillet af det overstatslige såkaldte „Europæiske Forsvarsfællesskab“ (EDC) var brudt sammen - at optage Tyskland og Italien i NATO, og her fik Vestunionen, der nu omdøbtes til Den Vesteuropæiske Union (WEU), en ny funktion som kontrolorgan af tysk oprustning.

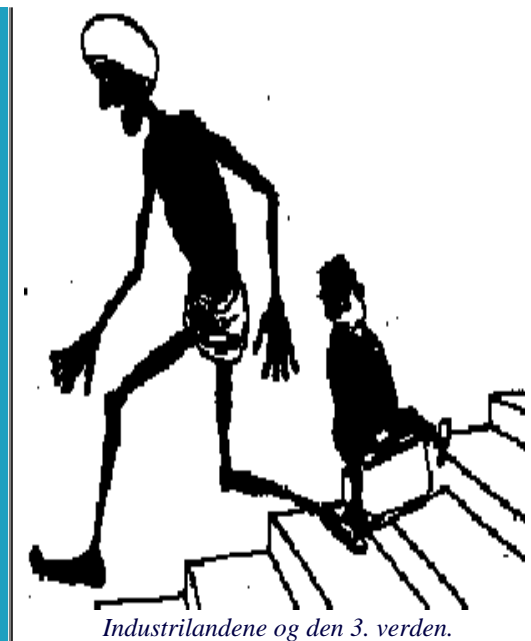
En forudsætning for tysk oprustning var, at Tyskland afskrev sig muligheden for at producere atomvåben, biologiske og kemiske våben samt en række tunge våbentyper. Men disse krav, der jo var begrænsninger på tysk suverænitet, kunne ikke stilles gennem Atlantpagten, der er en sammenslutning af frie, suveræne stater. Løsningen på dette problem blev, at man tog Bruxellesstraktaten af 1948 frem og udvidede den med 4 nye protokoller, der i detaljer foreskrev, hvorledes tyskerne skulle kontrolleres. Resultatet var den såkaldte „Udvidede Bruxellesstraktat“ fra oktober 1954, der er den traktat, der gælder for WEU-landene i dag. Herigennem fik WEU den hovedfunktion, som den havde gennem årtier.

WEU's lange søvn

Efterhånden døde interessen for organisationen bort, idet der ikke rigtigt var noget at kontrollere - tyskerne opførte sig eksemplarisk - og amerikanerne modsatte sig energisk, at europæerne drøftede sikkerhedspolitik i denne ramme. Ser vi bort fra masseødelæggelsesvåben blev fleste af de på Forbundsrepublikken Tyskland lagte begrænsninger efterhånden ophævet. I virkeligheden var WEU blevet en tynd ramme omkring nogle ganske vist vigtige bestemmelser. En vis interesse havde WEU i de år, hvor de Gaulle holdt briterne ude fra Europa, idet WEU var det eneste forum, hvor briterne kunne drøfte Europa-politik med medlemmerne af EF. Men efter briternes optagelse i EF ændredes dette også, og ved flere lejligheder var der forslag oppe om at afskaffe WEU. Det ønskede man dog heller ikke bl.a. af hensyn til forsvarsgarantien, som trods alt var god at have.

WEU revitaliseres

Det, man har kaldt „WEU's lange søvn“, afsluttedes med en opvågnen i begyndelsen af 1980'erne, hvor en række tendenser - bl.a. europæernes utilfredshed med sider af præsident Reagans politik - førte til, at WEU i 1984 blev revitaliseret som et forum for dyberegående diskussioner om europæisk sikkerhedspolitik - der skulle bl.a. afholdes to årlige ministermøder, og embedsmandssamarbejdet blev udvidet. Et hovedmål for organisationen blev i disse år bl.a. gennem den såkaldte Haag-platform (1987) at holde amerikanerne fast på den strategi for forsvaret af Europa omfattende

Industrilandene og den 3. verden.

også kernevåben, som de selv havde gennemtruffet, men som europæerne så truet af de amerikanske SDI-planer og af den amerikansk-sovjetiske aftale om afskaffelse af landbaserede mellemdistancekernevåben (INF). Haag-plattformen mistede hurtigt sin betydning bortset fra i Danmark. Her kom den til at spille en rolle i den hidsige danske WEU-debat, hvor den blev brugt som bevis på, at WEU stod for en helt igennem kernevåbenfikeret politik.

Den egentlige genoplivning af WEU skete dog først omkring 1990-91 og hang sammen med (1) Tysklands genforening og (2) krigene i Golfen kulminerende med Kuwait-krigen. Europæiseringen på det sikkerhedspolitiske område fik en yderligere tak foranlediget af ønsket om at skabe nye faste politiske rammer for et samarbejde i Europa, hvor Tyskland måske ville blive den dominerende magt også uden for det økonomiske område. Samtidig ønskede et over for WEU traditionelt reserveret land som Storbritannien, at WEU opbyggede en styrkekapacitet, der kunne sættes ind i operationer uden for Europa, bl.a. for at støtte og aflaste amerikanerne.

WEU opprioriteres

Disse tendenser, hvortil også kom den mere og mere krigeriske udvikling i Jugoslavien, førte til, at det i forbindelse med Maastricht-mødet besluttedes at udbygge og opprioritere samarbejdet i WEU på en række områder. Med Maastricht-traktaten 1991 besluttedes det at udvikle en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der på langt sigt også skulle omfatte en fælles forsvarspolitik. Hermed var WEU rykket i centrum for interessen. Det lykkedes dog briterne at forhindre franske og tyske planer om, at WEU blev underlagt EU gennem Maastricht-traktaten, men der var bred enighed om at udbygge WEU's kompetencer på en række områder.

En meget væsentlig beslutning var, at medlemslandene fremover skulle (1) stille konventionelle styrker til rådighed for WEU til løsning af militære opgaver, (2) at der skulle oprettes en „militær Planlægningsenhed" i WEU, der bl.a. skulle forberede planer for styrkernes indsættelse. Derudover besluttedes det (3) at udvide WEU med nye medlemslande for at give Unionen og WEU samme medlemskreds. Endelig besluttedes det (4) at overføre WEU's sekretariat og WEU's ambassadørforsamling - Det Permanente Råd - fra London til Bruxelles. Ser vi tilbage på WEU's historie og ikke mindst „den lange søvns år" var der tale om meget omfattende og vidtrækkende beslutninger, som man stadig arbejder med at føre ud i livet. Ikke mindst vigtigt var det, at WEU blev åbnet for de central- og østeuropæiske stater, der fik status som associerede partnere. Medlemskredsen består ud over de fulde medlemmer af WEU tillige af associerede medlemmer (Island, Norge og Tyrkiet), samt observatører (Danmark, Finland, Irland, Sverige og Østrig).

WEU i fremtiden

Hvad skal WEU lave fremover? Det står fast, at NATO står for det territoriale forsvar og for de tungere militære opgaver, WEU vil ikke komme ind her. Alt tyder på, at organisationen på det operationelle plan primært skal beskæftige sig med de mindre opgaver, der allerede blev udstukket i forbindelse med Maastricht-mødet og formuleret i den såkaldte Petersberg-erklæring fra 1991:

- humanitære opgaver og redningsindsats;
- fredsbevarende opgaver;
- kampindsats i forbindelse med krisestyring,
- herunder fredsskabelse.

Der synes også i lyset af erfaringerne med Jugoslavien at være en forståelse af, at her ligger det naturlige arbejdsområde for WEU. De styrker, der stilles til rådighed for WEU siden Maastricht - FAWEU som de kaldes - trænes til at udføre disse opgaver. Det gælder bl.a. det fransk-tysk-belgisk-spansk-luxembourgiske „Eurokorps" og den flåde-fly-styrke, som franskmænd, italienere og spaniere er i færd med at opstille med basis i Middelhavet. Planen er endvidere gennem det såkaldte Combined Joint Task Force-koncept at stille NATOs kapacitet inden for forskellige områder (således

efterretninger og mobile hovedkvarterer) til rådighed for rene WEU-operationer. Den seneste udvikling inden for den Europæiske integration - Amsterdam-forhandlingerne i 1997 - har medført, at Petersberg-opgaverne nu er blevet indskrevet i Traktaten om den Europæiske union. Det er desuden blevet besluttet, at EU og WEU skal knyttes tættere til hinanden - uden dog at blive sluttet sammen, således som tyskere og franskmænd havde ønsket. Selv om WEU har voksende betydning som ramme om en lang række aktiviteter (således på satellit-området, på våbenproduktionsområdet, på øvelsesområdet, kontakt med afrikanske stater m.m.), er unionens operationelle aktiviteter uden for flådeområdet fortsat næsten lig nul. Dette afspejler uden tvivl europæernes usikkerhed med hensyn til på egen hånd at begive sig ind på forsvarsområdet, ligesom det vidner om, at forholdet til NATO stadig er uafklaret og til en vis grad stadig konkurrencebetonet.

Amsterdam fastlægger militær køreplan

Amsterdam-traktaten er et gennembrud for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU. Flertalsafgørelser i Ministerrådet bliver hovedreglen og gør det lettere for EU at vedtage beslutninger på dette område. Ved flertalsafgørelser kræves 62 ud af 87 stemmer i Ministerrådet, hvoraf Danmark har 3 stemmer. EU får også en slags fælles udenrigsminister, som skal repræsentere unionen udadtil og EU får kompetence til at forhandle og indgå internationale aftaler om udenrigspolitiske spørgsmål på medlemslandenes vegne.

Af Jens-Peter Bonde - medlem af EU-parlamentet for JuniBevægelsen

En fælles forsvarspolitik i EU og et fælles forsvar ser også ud til at blive virkelighed, hvis Amsterdam-traktaten træder i kraft.

I Maastricht-traktatens afsnit om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik stod der, at der på langt sigt kunne udformes en fælles forsvarspolitik i EU, „som med tiden kunne føre til et fælles forsvar“.

I Amsterdam-traktaten er afsnittet blevet ændret, således at den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik fra traktatens ikrafttræden skal omfatte en „gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik...som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom“.

En fælles forsvarspolitik i EU og et fælles forsvar ligger altså ikke langt ude i fremtiden. Allerede nu fastlægges der i den nye Amsterdam-traktat en militær køreplan for, hvorledes den forsvarspolitiske dimension i EU styrkes, herunder Vestunionens placering i forhold til EU.

EU og Vestunionen

De europæiske lande har i dag placeret deres våben og tropper som en del af NATO i et tæt samarbejde med USA og Canada. Her ønsker særligt Storbritannien, Danmark, Sverige og Irland, at forsvaret også fremover skal være placeret. Et flertal af EU's medlemslande ønsker derimod en integration af den militære Vestunion (WEU) med det civile EU.

Med Amsterdam-traktaten får EU nu rådighed over et fælles militær i Vestunionen. Ifølge protokol ad artikel 17 skal der inden et år fra traktatens ikrafttræden udarbejdes ordninger for udvidet samarbejde mellem EU og Vestunionen.

Amsterdam-traktaten bekræfter desuden en tidligere erklæring fra 1991, hvor målet blev defineret til, at Vestunionen „i etaper skal udbygges til at være

forsvarskomponenten i Den Europæiske Union".

Vestunionens dobbeltopgave

Den 22. juli i år vedtog landene, der er medlem af Vestunionen, en erklæring om Vestunionens samarbejde med EU og NATO. Selv om erklæringen først er vedtaget efter regeringskonferencens afslutning og i et helt andet organ, indgår den officielt som erklæring fra regeringskonferencen og er dermed en del af det samlede traktatkompleks, som vi skal stemme om den 28. maj 1998. Erklæring er ikke juridisk bindende som artikler og protokoller, men Vestunionens erklæring viser, hvordan man gradvist vil udvikle EU's militær.

I erklæringen defineres Vestunionen nu til at have en dobbeltopgave, dels i forhold til EU og dels i forhold til NATO. I indledningen hedder det blandt andet, at Vestunionen „er en integrerende del af udviklingen af den Europæiske Union (EU), idet den giver Unionen adgang til en operationel kapacitet, navnlig i forbindelse med Petersberg-opgaverne, og den er et væsentligt element i udviklingen af den europæiske sikkerheds- og forsvarsdimension inden for Den Atlantiske Alliance...". Her skal man lægge mærke til ordet „navnlig". Ordet viser, at den operationelle kapacitet også kan anvendes til andet end de såkaldte Petersberg-opgaver, der omfatter „humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse" (artikel EU 17 stk. 2).

Krav om enighed

I Amsterdam-traktatens protokol om Vestunionen skitseres en handlingsplan for samarbejdet mellem EU og Vestunionen. Handlingsplanen drejer sig fortrinsvis om en forbedret koordinering af hørings- og beslutningsprocedurerne, harmonisering af regler og praksis i de to organisationer, koordinering af aktiviteter samt samarbejde på våbenområdet.

Vestunionens højeste politiske myndighed bliver EU-landenes statsministre i Det Europæiske Råd. Grænsen sættes således af EU, og den eneste - men også betydningsfulde - begrænsning er reelt, at alle EU-lande skal være enige for at sende militæret i aktion i EU-regi. Når EU træffer en sådan beslutning, har samtlige EU-lande ret til at deltage fuldt ud i den militære planlægning og udførelse.

Hvis de neutrale EU-lande og Vestunionens observatørlande, skulle blive en hindring for aktioner i EU-regi, kan Vestunionen handle på egen hånd. Dermed ignoreres de neutrale lande og Vestunionens observatørlande, der ikke er fuldgyldige medlemmer med vetoret.

Amsterdam-traktaten giver således de neutrale lande og observatørlandene en reel mulighed for delvist medlemskab af Vestunionen, idet de selv kan beslutte, hvor de vil være fuldt med i aktioner under Vestunionen, og hvor de vil holde sig udenfor. Militære aktioner skal finansieres af de lande, der deltager - bortset fra administrative udgifter, som afholdes over det fælles EU-budget. Ellers finansieres fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik af alle lande i fællesskab, med mindre landene enstemmigt bliver enige om en anden fordeling.

Nyt militærudvalg

Vestunionen har allerede „udarbejdet foreløbige konklusioner vedrørende udformningen af en fælles europæisk forsvarspolitik" og dette arbejde vil ifølge Amsterdam-traktaten fortsætte.

Vestunionen peger på, at man allerede har styrket sin operationelle rolle med en planlægningsenhed, et situationscenter og et satellitcenter. Den operationelle rolle skal imidlertid forbedres yderligere, blandt andet med „nedsættelse i rådsregi af et militært udvalg", så forberedelse og gennemførelse af Vestunionens operationer bliver vellykkede.

Vestunionens ønske om at inddrage observatører og associerede medlemmer fuldt ud er ligeledes indskrevet i traktaten, og man vil „navnlig se på aktiviteterne på forsvarsmateriel- og rumområdet samt på militære studier", hedder det.

Amsterdam-traktaten tilskynder desuden til, at personale i EU skal klassificeres til at håndtere statshemmeligheder og militærstrategiske hemmeligheder.

Dansk undtagelse

Danmark deltager som observatør i Vestunionen og har derfor ikke vetoret mod militære beslutninger. Med Edinburgh-afgørelsen har Danmark også stillet sig uden for et kommende fælles militær i EU, men accepterer, at de øvrige EU-lande kan handle militært på Unionens vegne - blot uden dansk deltagelse. Hvis beslutningen om militær „kampindsats“ flytter fra Vestunionen til EU, er Danmark det eneste land, som ikke har vetoret mod militære aktioner!

Den danske undtagelse hindrer ikke, at EU bliver en militær Union. Undtagelsen fjerner veto retten og deltagelsen med danske soldater, men uden undtagelsen var vi heller ikke forpligtet til at sende soldater, fordi der kræves enstemmighed mellem landene.

Ingen er forpligtet til at sende tropper mod deres egen vilje. Militære udrykninger kan kun besluttes i enstemmighed, eventuelt ved at nogle lande afholder sig fra at stemme.

En europæisk stat?

Hvis den nye erklæring i Amsterdam-traktaten skal tages for pålydende, er der lagt op til en gradvis opbygning af et fælles militær, som indgår i NATO med henblik på fælles forsvar, hvis vi bliver angrebet, men ellers er til rådighed for EU's statsministre til de opgaver, de måtte kunne blive enige om at iværksætte. Eventuelt vil statsministrene kunne blive enige ved, at nogle lande afstår fra at deltage, men tillader, at Unionen handler militært uden deres aktive deltagelse.

Amsterdam-traktaten styrker således den forsvarspolitiske dimension i EU. Sammen med de øvrige nye bestemmelser på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område vil traktaten være et vigtigt skridt i opbygningen af en europæisk stat med en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og et fælles militær.

WEU mellem EU og NATO

WEU er i 1990'erne blevet et symbol på, men endnu ikke noget fulgyldigt udtryk for bestræbelserne på at give EU en forvarspolitisk dimension. Ambitionen er ikke ny, idet et af de allertidligste forsøg på europæisk integration netop sigtede på forsvarspolitikken. Det var tanken om et europæisk forsvarsfællesskab, populært kaldet Europahæren, der udvikledes først i 1950'erne som en mulig ramme om den vesttyske genoprustning. Tanken blev torpederet i 1954 af den franske nationalforsamling, og den vesttyske genoprustning skete så i stedet inden for NATO.

Af Nikolaj Petersen - Professor i international politik, Institut for statskundskab, Aarhus Universitet

Herefter tog europæisk integration en anden retning med vægt på økonomisk samarbejde inden for EF. Først i begyndelsen af 1990'erne og efter ophøret af den kolde krig blev der politisk mulighed for også at inddrage sikkerheds- og forsvarspolitik. Det skete med Maastricht-traktaten af 1992, der kobledes WEU på integrationsprocessen inden for rammerne af EU's såkaldte fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP). Maastricht-traktaten fastslog, at denne „omfatter alle spørgsmål vedrørende Den Europæiske Unions

sikkerhed, herunder udformningen på lang sigt af en fælles forsvarspolitik, som med tiden vil kunne føre til et fælles forsvar".

Konkret skulle koblingen finde sted, ved at EU kunne „anmode“ WEU om at „udarbejde og iværksætte de af Unionens afgørelser og aktioner, der har virkning på forsvarsområdet.“ WEU blev derved en slags operatør (entreprenør) for Unionen. Bestemmelserne om den fælles forsvarspolitik blev stærkt omstridt i den danske debat om Maastricht-traktaten, og efter folkeafstemningen i juni 1992, blev forsvarspolitikken omfattet af de fire danske Edinburgh-forbehold. Forbeholdet fastlog blandt andet, at Danmark ikke ville være medlem af, men kun observatør ved WEU og i overensstemmelse hermed ikke ville deltage i „udarbejdelse og gennemførelse af afgørelser og aktioner inden for Unionen, som har indvirkning på forsvarsområdet.“

Kompromis

Når WEU med Maastricht-traktaten blev koblet løst til Unionen, var der tale om et kompromis mellem lande, der ønskede en endnu tættere kobling, i realiteten en sammensmeltning mellem EU og WEU, og lande, der i stedet ønskede WEU knyttet til og underordnet NATO. Efterfølgende har det vist sig, at de sidstnævnte kræfter er de stærkeste. Siden Maastricht har WEU's forhold til NATO udviklet sig stærkere end forholdet til EU, blandt andet gennem tanken om en særlig europæisk forsvarsidentitet (ESDI) inden for NATO, og ved at WEU i visse sammenhænge skal kunne trække på NATO-aktiver. Derimod har forholdet mellem WEU og EU ikke udviklet sig synderligt. Bestemmelsen om, at EU kan opfordre WEU til at forestå Unionens forsvarsmæssige aktioner, er kun blevet brugt én gang, i forbindelse med udsendelsen af en WEU-ledet politistyrke til Mostar i ex-Jugoslavien. Altså en meget beskednen begyndelse. Konkret må man derfor fastslå, at WEU i dag ligger betydeligt nærmere NATO end EU.

Tættere samarbejde mellem WEU og EU

Med Amsterdam-traktaten gøres et nyt forsøg på at koble WEU på EU. EU's forsvarspolitiske målsætning har fået en lidt anderledes udformning, idet sigtet nu defineres som „en gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik i overensstemmelse med stk. 2, som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det europæiske Råd (dvs. EU's stats- og regeringschefer) træffer afgørelse herom“. Denne formulering er interessant i flere henseender. Således bestemmes det nærmere i det omtalte stk. 2, hvad der forstås ved forsvarspolitik, nemlig humanitære opgaver, redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og fredsskabende opgaver i forbindelse med krisestyring.

Disse opgaver er identiske med de såkaldte Petersberg-opgaver, der siden 1992 har været defineret som WEU's hovedopgaver. EU lægger sig her-

med tæt op ad WEU i sin forsvarspolitiske forståelse.

Dette er samtidig en formulering, som udelukker de egentlige forsvarsopgaver. Ganske vist siges det, at den fælles forsvarspolitik kan føre til et egentligt fælles forsvar, hvis det vedtages enstemmigt af stats- og regeringscheferne. En sådan beslutning er der imidlertid ikke nogen som helst udsigt til bliver truffet, fordi vigtige medlemslande som Storbritannien, Tyskland og Holland er imod det.

Amsterdam-traktaten fastslår, at WEU har en „operationel kapacitet“, især vedrørende Petersberg-opgaverne. Dette er nok noget af en overdrivelse, men afspejler, at der gennem de senere år er arbejdet seriøst med at udvikle WEU til en organisation, der kan påtage sig opgaver i den lavere og blødere ende af sikkerhedsskalaen. Det siges videre i traktaten, at Unionen skal oprette tættere institutionelle forbindelser med WEU; hvordan dette kan ske, bliver dog udskudt til senere afgørelse.

Traktaten åbner også formelt mulighed for, at WEU helt integreres i Unionen, „hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom“. En sådan afgørelse er der dog ikke i dag nogen udsigt til. Sammensmeltningen af EU og WEU ligger derfor - med mindre

NATO-samarbejdet bryder sammen - langt ude i fremtiden.

Amsterdam-traktaten bestemmer endvidere modsat Maastricht-traktaten, at NATO er overordnet WEU. Udviklingen af det forsvarspolitiske samarbejde skal nemlig respektere medlemmernes forpligtelse over for NATO og være forenelig med den sikkerheds- og forsvarspolitik, der fastlægges i NATO. Dette betyder, at NATO anerkendes som den organisation, der har ansvaret for den „hårde“ sikkerhedspolitik, dvs. det egentlige forsvar og de tungere dele af de fredsbevarende operationer. Inden for denne overordnede ramme kan EU og WEU operere i et endnu ikke klart defineret samarbejde om den „blødere“ ende af sikkerhedspolitikken. Traktaten bestemmer her, at Unionen „benytter sig af“ WEU til at udarbejde og iværksætte sine forsvarspolitiske afgørelser. Visse lande havde ønsket, at Unionen fik ret til at „instruere“ WEU, men det kunne der ikke skabes enighed om.

Snævre rammer

Hvorledes forholdet mellem EU og WEU faktisk vil udvikle sig, er derfor uklart, men man bør være opmærksom på, at stærke lande med Storbritannien i spidsen ikke er interesseret i, at forholdet EU-WEU udvikler sig stærkere end forholdet NATO-WEU. Med i billedet hører også, at WEU i dag kun har 10 af EU's 15 lande som fulde medlemmer, mens de resterende fem har observatørstatus. Dette sætter snævre grænser for, hvorledes forholdet mellem de to organisationer kan udvikle sig.

Fem myter om VEU

Det blev i EU's Maastrichttraktat og en samtidig beslutning i den Vesteuropæiske Union (VEU) erklæret, at de to organisationer udgjorde en integrerende helhed - en formulering, der også kan findes i Amsterdamtraktaten. Dette er faldet mange for brystet, bl.a. fordi det blev tolket således, at EU nu bevægede sig ind på forsvarspolitikens område - hvilket ikke behagede vore hjemlige EU-modstandere.

Af Bjørn Møller - Seniorforsker v. Center for Freds- og Konfliktforskning

Dette fik EU-tilhængerne i regering og Folketing til at forhandle sig frem til et yderligere dansk EU-forbehold, nemlig at vi ikke skulle være med i VEU. Andre så imidlertid beslutningen som et tegn på, at Danmark nu var på vej ind i VEU „ad bagdøren“, hvilket af erklærede antimilitarister blev opfattet som en snigende militarisering. En nærmere analyse vil dog afsløre, at modstanden mod såvel VEU som EU påståede militarisering stort set beror på myter.

Klippet fra Politiken.

Myte 1: VEU betyder europæisering af forsvaret

Det er nærliggende at tro, at beslutningerne indebærer, at de europæiske EU og/eller VEU-medlemmer vil opbygge et fælles forsvar, måske endda en „europahær“ (som det i sin tid blev foreslået af Willy Brandt). Noget sådant ville da også give ganske god mening, dels fordi de europæiske medlemslandenes sikkerhed hænger uløseligt sammen i kraft af deres gensidige afhængighed på så mange andre felter - dels fordi deres samlede forsvarsevne skulle være fuldt tilstrækkelig til at imødegå enhver sandsynlig trussel, især hvis det kunne gøres klart for enhver, der måtte pønse på et

angreb, at de ville stå last og brast efter „én for alle og alle for én"-princippet. På den anden side er der absolut intet der peger på, at det vil gå sådan. Tværtimod har EU's historie lige siden Romtraktaten været præget af en afvisende, næsten jomfrunalsk, holdning til alt, hvad der lignede sikkerheds- og forsvarspolitik, som medlemslandene insisterede på at bevare som et nationalt anliggende - for herefter (for de flestes vedkommende) at overlade det til NATO. Ikke engang noget særligt samarbejde m.h.t. våbenproduktion har man kunnet enes om med det paradoksale resultat, at vi alle har købt amerikanske i stedet for europæiske våben.

Myte 2: VEU betyder farvel til NATO

VEU kunne umiddelbart synes at være et oplagt alternativ til NATO, især efter den kolde krig, hvor det samlede forsvarsbehov er blevet reduceret. Forskellen mellem VEU og NATO er først og fremmest, at Frankrig er med i den første, og USA i den anden - og heri ligger da også blokeringen. Hvorfor skulle nogen lande ønske at udskifte amerikanske med franske sikkerhedsgarantier, når det ikke er meget mere troværdigt, at Paris skulle risikere sin nationale overlevelse for andre staters skyld end at Washington skulle være villig til noget sådant - og når USAs totale (atomare og konventionelle) „beskyttelsesmagt" er så meget større, end hvad Frankrig på nogen måde ville kunne tilbyde.

VEU kan derfor i bedste fald blive det bedste alternativ til NATO, dvs. et som man med fordel kunne falde tilbage til, hvis USA engang skulle trække sig ud for at vende tilbage til sin fordums isolationisme. Heraf følger imidlertid ikke, at man ustraffet kan opbygge denne tilbagefalds-option. Jo mere de europæiske lande nemlig ser ud til at kunne forsvare sig selv, jo mere sandsynligt bliver det, at USA vælger at lade dem gøre det.

Næsten det samme gælder ideerne om at gøre VEU til den europæiske „søjle" i NATO og herved opnå en form for ligeværdighed med USA. Flere deklARATIONER med dette indhold til trods vil VEU næppe nogensinde kunne udvikle sig til en sådan søjle af den simple grund, at USA ikke ville være med til det. Hvorfor skulle Washington, der ikke har behov for europæisk assistance, dog acceptere en position som Bruxelles' ligemand? Så hellere pakke sammen og lade europæerne klare sig selv - hvilket europæerne da også er udmærket klar over, hvorfor de utvivlsomt vil lade det blive ved „søjle-snakken" som et ufarligt alternativ til egentlige beslutninger.

Myte 3: VEU betyder militarisering af EU

Man kunne frygte, at integrationen med VEU vil få EU til at lægge stigende vægt på det militære. Hvis dette skulle ske, ville den egentlige årsag imidlertid være, at de toneangivende lande i VEU (England, Frankrig, Tyskland) var kommet til den konklusion, at der var et behov for en højere militære profil, hvilket næppe kunne undgå at smitte af på VEU. I så fald ville det imidlertid også uundgåeligt komme til at præge EU, med eller uden integration med VEU - selvom EU måske ville have noget lettere end VEU ved at afvise militariseringsforsøg ved at slå på ovennævnte „militær-tabu". Kun hvis EU og VEU smeltede helt sammen, og EU derfor opgav tabuet, ville faren for militarisering være reel, og kun hvis (som minimum) alle tre nævnte stormagter sammen stod bag militariseringsforsøgene. Selvom man måske ikke helt kan afvise denne risiko, er der ingen tegn på, at den vil blive virkelighed - og mange grunde til at forvente det modsatte. Den vigtigste grund er nok, at EU i dets nuværende form yder så åbenbare bidrag til den europæiske sikkerhed - ikke så meget ved at være et „redskab", der bruges til at „gøre noget" med, men snarere ved selve sin eksistens og natur: Ikke blot mister lande, der er medlemmer af EU, motiver til at gå i krig med hinanden som følge af deres gensidige afhængighed. Lande, der ønsker at blive optaget, tvinges også til hvad nogle har kaldt „præemptiv adaptation" - dvs. til at tilnærme sig EU's normer (bl.a. om fredelig løsning af etniske konflikter), allerede inden der er blevet stillet krav herom.

Myte 4: Europæisering betyder farvel til nationalt forsvar

Kritikere forestiller sig også at VEU-medlemskab betyder øget forsvarsmæssig

integration og hermed tab af reel national suverænitet på det sikkerheds- og forsvarspolitiske felt. De peger bl.a. på en tilsyneladende automatik i VEU-traktaten i hvis art. 5 det hedder, at „såfremt nogen af [medlemsstaterne] måtte blive udsat for et væbnet angreb i Europa, vil [de øvrige] ... yde den angrebne part al den militære og anden hjælp og bistand, der ligger inden for deres formåen". NATO-traktaten er lidt mindre forpligtende, idet det i dennes art. 5 blot hedder, at medlemslandene vil betragte et væbnet angreb på et af dem som et angreb på dem alle, og undsætte den eller de angrebne medlemmer ved at tage „sådanne skridt som de betragter som nødvendige" for at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område. Den reelle forskel er dog langt mindre end de forskellige formuleringer antyder. Tror nogen virkelig, at f.eks. Frankrig eller England ville gå i krig for et andet medlemslands skyld blot fordi det står i traktaten? Er det ikke vurderingen af nationale sikkerhedsinteresser, der bestemmer den slags „eksistentielle" beslutninger? VEU tiltag som det fransk-tyske samarbejde og Eurokorpsset til trods er den reelle militære integration i VEU langt mindre end indenfor NATO - hvor man både har fælles kommandostrukturer, infrastrukturprogrammer, øvelser, osv. og hvor integrationen sågar er intensiveret efter den kolde krigs ophør med opbygningen af egentlige multinationale enheder.

Det er derfor længe siden, lande som Danmark har haft noget, man med rimelighed kunne kalde et „nationalt forsvar". Vi har snarere ydet et nationalt bidrag til et samlet NATO-forsvar med alt hvad dette har indebåret, både i form af øget sikkerhed og af begrænsninger i vores nationale handlefrihed. Et VEU-medlemskab ville ikke ændre synderligt på dette forhold, der især skyldes vores lidenhed. Det ville i hvert fald ikke betyde noget farvel til et nationalt forsvar, vi forlængst har opgivet.

Myte 5: VEU-medlemskab betyder militarisering

Det er ubestrideligt, at VEU er en militær alliance, der derfor tillægger militære magtmidler en vigtig rolle - herunder også de atomvåben, som to af medlemsstaterne (England og Frankrig) råder over. Nøjagtig det samme gælder imidlertid NATO, der lige så lidt kan forventes at gå i spidsen for krav om, at USA skulle afruste eller give afkald på sine atomvåben.

Ligesom NATO er VEU nogenlunde lige så „militaristisk" og atomvåben-venlig som medlemslandene, selvom der i begge organisationer naturligvis sker en vis samordning af både synspunkter og praksis. De mest militaristiske og atomvåbenfixerede stater modererer deres synspunkter og aktiviteter, mens de mest kritiske modererer deres kritik på en sådan måde, at alliansens politik kommer ret tæt på et gennemsnit af medlemslandenes - dog naturligvis et, der er vægtet efter landenes størrelse.

Hertil kommer, at hovedtendensen gennem 1990'erne har været generel nedrustning og en mindsket rolle for atomvåbnene. Traditionelt har alliancer intet kunne stille op overfor sådanne tendenser, selvom det ofte har været forsøgt, især fra NATOs side. NATOs fastsættelse af styrkemål (f.eks. beslutningen fra 1978 om en årlig stigning i forsvarsbudgetterne på 3%) er imidlertid systematisk blevet ignoreret af alle medlemslande (med Norge som den eneste, og kun delvise, undtagelse), der alle fastlagde deres forsvarsudgifter ved nationale politiske beslutninger. VEU har til dato ikke forsøgt sig med bindende beslutninger, og der er absolut intet der tyder på, at den ville have større held med noget sådant end NATO.

Konklusion

Konklusionen af den ovenstående punktering af myterne omkring VEU må nok være, at debatten stort set er en storm i et glas vand. VEU indeholder langt mindre substans end såvel tilhængere som modstandere tilskriver den. Der er derfor ikke meget at vinde for Danmark ved at tilslutte sig VEU, men på den anden side ikke noget væsentligt at tabe. Langt vigtigere er det, hvordan EU i øvrigt udvikler sig på de ikke-militære områder, f.eks. i forholdet til det tidligere Østeuropa og Nordafrika. Den har her muligheden for at blive det allervigtigste bidrag til europæisk sikkerhed. Dette vil hverken ske ved at EU udvikler sig til en ny militær alliance, eller ved at den

integrerer sig med en allerede eksisterende, men simpelthen ved at EU er der og udgør et umådelig attraktivt marked og politisk, socialt og økonomisk fællesskab, som andre lande kan gøre sig håb om at blive optaget i.

Efter den kolde krig:

WEU og NATO - konkurrence mellem stormagterne

En gennemgang af den historiske baggrund afslører noget, der helst ikke tales så meget om herhjemme: at forholdene mellem WEU og NATO er præget af indbyrdes konkurrence og udtryk for rivaliseren mellem stormagter.

Af Gert Petersen, medlem af folketinget for Socialistisk Folkeparti

Den Vesteuropæiske Union (WEU) blev oprettet i 1948 af Frankrig, Storbritannien og de tre Benelux-stater. Det var en klassisk militæralliance. De fem stater lovede hinanden ubetinget solidaritet, hvis en af dem blev angrebet, men militær integration var der ikke tale om, højst en vis fælles planlægning af, hvordan en storkrig skulle føres.

Allerede året efter blev NATO oprettet, og dermed fik USA en central placering. NATO etablerede en integreret militær struktur (SACEUR m.m.) og blev følgelig til meget mere end den klassiske militæralliance. Da NATOs formål var det samme som WEU's, havde en nedlæggelse af WEU været logisk. Det skete ikke, men udviklingen af WEU blev sat i stå. Den opgave, WEU havde stillet sig, skulle varetages af NATO.

WEU fik påny en vis betydning i 1954, da vestmagterne ønskede at få Vesttyskland (BRD) genoprustet og integreret i Vestens militærstruktur, men uden at give BRD en dominerende rolle. Det blev først forsøgt med oprettelsen af en „europahær“, men den strandede på gaullistisk modstand.

Derefter undfangede man en sindrig idé (som gaullisterne kunne leve med): Vesttyskland blev optaget i NATO og i WEU. Det sidste primært for at underlægge BRD en kontrolmekanisme, der skulle overvåge at BRD respekterede en række rustningsbegrænsninger (bl.a. vedr. ubåde og fly). Aftalerne herom blev indgået i 1955.

I mere end 25 år herefter hørte man næsten intet til WEU. Kontrollen med den vesttyske oprustning bortfaldt i takt med, at de omtalte begrænsninger gradvis blev ophævet. Der var på det nærmeste ingen funktioner tilbage til WEU, og organisationens ledelse, et ministerråd, holdt simpelthen op med at mødes. WEU var blevet til en tom skal.

WEU får nyt liv

Men skallen var der altså. Og i 1984-86 begyndte Frankrig at interessere sig for at få den fyldt ud! Samme Frankrig havde siden de Gaulles dage haft et anstrengt forhold til NATO og især USAs førerposition. I 1966 havde de Gaulle trukket Frankrig helt ud af NATOs integrerede militærstruktur. Nu, en snes år senere, begyndte Mitterrand så småt at opbygge en „fransk“ struktur. På fransk initiativ blev WEU-traktaten ændret, og regelmæssige rådsmøder i WEU blev genoptaget. Samtidig begyndte Frankrig at luften ideer om et særligt forhold mellem EF og WEU - det der er blevet kaldt en „europæisk forsvarsdimension“.

Klippet fra Enhedslisten.

Murens fald i 1989 gav disse ideer medvind. Mitterrand gjorde sin accept af tysk genforening afhængig af visse betingelser. En af dem var tysk støtte til den „europæiske forsvarsdimension“, hvilket kom til udtryk i Kohl-Mitterrands opfordring til EFs regeringskonference om at sætte en „politisk union“ (med forsvarsdimension) på dagsordenen.

Det skete som bekendt med Maastricht-traktaten, der gjorde WEU til EU's militære arm. Sideløbende hermed blev der taget skridt til at genoplive WEU i praksis, med oprettelse af en fransk-tysk styrke, oprettelse af en „planlægnings-celle“ og udpegning af nationale styrker, der er „answerable to WEU“. WEU søgte også at komme med i Golfkrigen og senere (som redskab for EU) i ex-Jugoslavien. I begge tilfælde blev det dog til en såre beskeden indsats.

Det har flere grunde: WEU er stadig en svag organisation, både fordi der ikke er tale om nogen integreret struktur (ingen fælles overkommando som SACEUR i NATO), og fordi WEU's medlemsstater ikke råder over tilstrækkeligt højteknologisk udstyr. Her er det NATO, der tæller, primært fordi USA er med: USAs årlige militærbudget er dobbelt så stort som WEU-staterne tilsammen. Og NATO (læs USA) våger skinsygt over sit monopol på dominans i Europa.

Det sidste er kommet klart til udtryk i kompromiset om NATOs CJTF-koncept. (CJTF står for Combined Joint Task Forces). Det indebærer, at der i givne tilfælde kan oprettes særligt sammensatte styrker - også rent europæiske, uden USA-deltagelse, som kan gøre brug af NATOs (USAs) højteknologiske materiel, hvis NATO-rådet med enstemmighed godkender det. Hermed har USA sikret sig vetoret.

Den skjulte dagsorden

Udviklingen i og omkring WEU må altså forstås indenfor rammerne af en gammeldags rivaliseren mellem stormagterne. Den kan være svær at gennemskue, fordi de jo alle er „allierede“, uden ideologiske modsætninger, og ivrige efter at fremtræde som gode venner. Når de er på noget, der ligner kollisionskurs, lægger de låg på.

Et eksempel: I de sidste år er der talt meget om, at Frankrig var på vej tilbage til det integrerede NATO, - følgelig kan Frankrig vel ikke være ude på at genere NATO med sin WEU-politik. Bevares, der er det problem med, at Frankrig strider med USA om, hvem der skal være chef for NATOs middelhavsstyrker, men det ordner sig nok, sagde man. Sidste nyt i den sag er imidlertid, at Frankrig kategorisk har meddelt, at Frankrig ikke vender tilbage til NATOs militærorganisation, før USA har opgivet den omtalte chefpøst. Men den nyhed gøres der ikke meget ud af.

Sandheden er, at der er en skjult dagsorden: Under Amsterdam-forhandlingerne blev det klart, at det er lykkedes Frankrig at samle 7 EU-stater om et forslag, der skal forvandle EU til en militær pagt gennem fusion med WEU. Forslaget blev denne gang bremset af 5 eller 6 andre stater, bl.a. Storbritannien. Men intentionen var og er ganske klar: hvis forslaget føres igennem, vil der ikke være nogen logisk begrundelse for at opretholde NATO. Så vil „Europa“ være sin egen militære stormagt.

Billedet blev sløret noget af diskussionen om krisestyring. Baggrunden er, at den store trussel er væk - hvad skal man så med organisationer, der er beregnet på at udkæmpe storkrig? NATO kom først med svaret: de skal bruges til krisestyring. I 1992 fulgte WEU efter med Petersberg-opgaverne, der netop handler om krisestyring.

Men den fransk inspirerede plan om at lade EU overtage WEU's rolle rækker langt ud over krisestyring. For WEU er en kollektiv forsvarspagt, beregnet på at udkæmpe storkrig, og det princip blev ikke opgivet i Petersberg. Lige så lidt som NATO (der er titusind gange mere effektiv end WEU) opgav samme grundlæggende princip.

Øget rivalisering mellem Europa og USA

Genoplivningen af WEU er følgelig udtryk for øget rivaliseren eller konkurrence mellem stormagter, især USA og visse europæiske magter med Frankrig i spidsen. På nuværende tidspunkt er WEU dog ikke nogen militær faktor af betydning, men en gruppe af staterne i EU stræber efter at gøre „Europa“ til en militær stormagt på linie

med USA, og hertil vil de bruge WEU. Hvis det lykkes, bliver verden endnu mere ustabil: der tegner sig et billede af en stribe kraftcentre i indbyrdes rivaliseren, i hvert fald USA (det meste af) Europa, Rusland og Kina. Altså hverken et „helt Europa" eller en „hel verden".

Dermed vil vi være kommet så langt væk fra forhåbningerne i 1990 som det er tænkeligt. Nogle af dem var også illusoriske - den kolde krig skyldtes ikke kun ideologiske modsætninger. Alligevel var der enestående muligheder, fordi den helt dødelige trussel om atomkrig var borte, i hvert fald for en tid.

Andre problemer opstod, især omkring nationalisme og grænsedragning, og de trak nye blodige spor efter sig. Derfor må man erkende, at der var (og er) reelt behov for krisestyring, af og til også med væbnet magt. Men så heller ikke mere: der var (og er) ikke behov for titusinder af tanks og kampfly og artilleri og atomvåben og anden højteknologi, der kun kan tjene et formål: at udkæmpe en storkrig.

Gen-militarisering

Tænk hvis NATO i 1991-92 havde konkluderet, at nu skrotter vi alt isenkram beregnet til storkrig og beholder kun, hvad der er brug for til krisestyring (altså uendeligt meget mindre), og hvis WEU-staterne havde konkluderet, at nu er der slet ikke behov for den kimære, WEU altid har været! Det havde været at handle ansvarsbevidst. Og især, hvis man derudover havde indset, at tiden rinder ud for store militærorganisationer som NATO, og at de opgaver, der måtte være, burde løses af OSCE og især FN.

I stedet gjorde stormagterne, og især USA, hvad de kunne for at udsulte FN og undergrave FN's muligheder for at forebygge eller løse kriserne, så FN i sin nød må bruge NATO som „entreprenør". Og efter et par års tøven begyndte NATO oven i købet at satse på udvidelse af organisationen og styrkelse af det krigeriske beredskab! Hele denne udvikling fører til en genskabelse af den gamle verden, med al den usikkerhed, frygt, og farer, - bare med den forskel, at den ideologiske modsætning er borte, men det skal man ikke lade sig narre af. Det er nødvendigt at gå imod hele denne gen-militarisering af international politik. Men udvejen er ikke at styrke WEU eller gøre „Europa" til en militær stormagt. Det er blot at fremskynde en dødsensfarlig proces.

WEU i dag uden større betydning

Jeg er tilhænger af det videst mulige internationale samarbejde - helst mellem demokratiske lande men også med lande, der via det internationale samarbejde kan bibringes en demokratisk udvikling. Jeg er derfor også tilhænger af EU, men naturligvis ikke ukritisk.

Af Lasse Budtz, journalist

Jeg kan derimod ikke acceptere begrebet "Europas Forenede Stater". Samarbejdet må finde sted mellem selvstændige nationer, da de europæiske lande er alt for forskellige og har alt for divergerende traditioner, sprog og kultur. Jeg bryder mig heller ikke om, at de små lande mere eller mindre tvinges til at følge de stores politik. Når jeg skriver disse ting, er det, fordi disse holdninger er en baggrund for min opfattelse af WEU. Jeg har nogle instinktive reaktioner, når spørgsmålet om WEU (påny) rejses. Den første automatiske reaktion er: Hvad skal vi i grunden med WEU? Hvad kan WEU udrette, som NATO ikke langt bedre og langt mere effektivt kan tage sig af?

Jeg er selvsagt opmærksom på, at der er medlemmer af EU, som ikke er med i NATO, men skulle en trussel dukke op - jeg har svært ved at se hvorfra - vil de efter min mening mere eller mindre automatisk blive inddraget i samarbejdet. Dertil kommer, at WEU primært er en fransk opfindelse, og den er især i sin nyere udgaver tænkt som et europæisk forsvarsapparat, der ikke kommanderes af amerikanerne. Da jeg også er tilhænger af dansk deltagelse i NATO-samarbejdet, hvad mange mennesker af forskellige grunde synes at have svært ved at forstå, kan jeg ikke se nytten i et alternativt forsvarssamarbejde via WEU, da NATO har evnen, erfaringerne og udstyret til at løse mulige sikkerhedsopgaver langt bedre end selv et moderniseret WEU.

Men dertil kommer to meget væsentlige observationer eller opfattelser. Selve medlemskabet af EU giver en slags sikkerhed. EU er også en sikkerhedspolitisk organisation - først og fremmest fordi demokratiske lande, der er tæt forbundet i et økonomisk samarbejde, selvfølgelig ikke angriber hinanden. Der skal ligefrem politiske jordskred til at fremkalde en situation, hvor to EU-lande havner i en egentlig sikkerhedspolitisk konfrontation. Hvis Tyskland og Frankrig ikke havde tilhørt det samme europæiske fællesskab, var de højst sandsynligt havnet på hver sin side i det jugoslaviske opgør. Tyskerne hos kroaterne og franskmændene hos serberne. EU er i langt højere grad en sikkerhedsgaranti, end folk almindeligvis er opmærksom på.

Udvid EU og NATO

Den anden holdning, jeg gerne vil fremhæve, er min tilslutning til planerne om en udvidelse af såvel EU som NATO. EU burde være udvidet, før man tog fat på NATO. Det tager ganske vist længere tid at foretage EU-udvidelsen, men den er fredelig, og Rusland er nået meget tæt ved at sige, at man bifalder EU-udvidelsen. Man har under alle omstændigheder tilkendegivet, at man anser det for en god ide, at Estland bliver medlem - og at Rusland i øvrigt gerne selv vil være med.

Med hensyn til NATO-udvidelsen er situationen en ganske anden. Selvom Rusland har indgået en næsten opsigtsvækkende samarbejdsaftale med NATO - en aftale, der åbner mulighed for samarbejde på en lang række områder - så er modstanden mod NATO-udvidelsen i Rusland uhyre massiv. Jeg ser meget gerne en udvidelse både af EU og NATO, men at bringe NATO næsten helt frem til den russiske grænse, opfattes naturligvis i Moskva som en unødigt provokation. Derfor må betingelsen for NATO-udvidelsen være enten en russisk deltagelse - og hvorfor egentlig ikke? - eller en særlig traktat, der giver Rusland en slags garantier af sikkerhedspolitisk art, så mistænksomheden over for udvidelsen kan erstattes med et tillidsforhold.

Jeg må i samme åndedrag konstatere, at jeg er stærkt i tvivl om, at NATO-udvidelsen kan gennemføres med alle de lande, der har ansøgt, og foreløbig forhandler man jo også kun med tre: Polen, Tjekkiet og Ungarn. Jeg er meget i tvivl om, hvorvidt der overhovedet bliver en anden runde. Dels er tvivlen i det amerikanske Senat, der skal ratificere en eventuel optagelsesaftale, stor. Dels er der stærk uenighed om, hvem og hvordan udgifterne skal betales.

Men lad det nu ligge. Hovedårsagen til min holdning til udvidelserne har intet med nuværende trusler (som ikke findes) at gøre eller en almindelig nervøsitet ved fremtiden.

Jeg synes "bare", at vi må anstrenge os til det yderste for ikke at få Europa spaltet påny. Og hvad er i grunden mere naturligt, end at de europæiske lande samarbejder uden at miste deres identitet. Vi burde i fællesskab f.eks. kunne løse problemerne, der er relaterede til flygtningene og de "fremmede". Faktisk er det vores pligt. Og vi er rige nok, og vi burde også være humanistiske nok, til at løse denne opgave. Men måske gør vi det bedst og sikrest i fællesskab.

Hvorfor WEU?

Men hvorfor udstyre EU med en såkaldt forsvarsdimension? Hvad skal vi med den? Hvis vi forestiller os EU udstyret med fælles militære styrker, ville vi jo i løbet af meget kort tid havne i den selv samme konfrontationssituation overfor Rusland, som NATO befinder sig i. Det turde være indlysende og logisk, at russerne ville opfatte et

sådan EU-forsvar som rettet mod dem. Hvem skulle der ellers være tale om? I Amsterdam-erklæringen står der i artikel J.1., at "Unionen fastlægger og gennemfører en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der dækker alle områder inden for udenrigs- og sikkerhedspolitikken". I Artikel J 7 går man længere ved at skrive, at "Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik omfatter alle spørgsmål vedrørende Den Europæiske Unions sikkerhed, herunder en gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik, i overensstemmelse med stk. 2, som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom". Lidt længere nede i Amsterdam-dokumentet taler man om "WEU's integration i Unionen". Men, hvad der er særdeles vigtigt, er indholdet af det nævnte stk. 2. For her står: "De spørgsmål, der er omhandlet i denne artikel, omfatter humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse". Hvis EU vil prøve at påtage sig opgaver af den her nævnte karakter, skal beslutningen træffes i enighed, idet det enkelte medlemsland dog kan undlade at deltage i afstemningen. Sker det, skal man respektere de øvrige landes enighed. Under alle omstændigheder behøver det enkelte medlemsland slet ikke at deltage i den mulige aktion. Men dertil skal unægtelig føjes, at de opgaver, som nævnes i stk. 2, lige netop er den slags aktioner, Danmark har været med til at gennemføre heldigvis med stor dygtighed og effektivitet i mange år. Der er nogle væsentlige punkter, der bør tilføjes. Medlemslandene kan bestemme, at de kun vil træffe udenrigspolitiske beslutninger ved kvalificeret flertal. Men bestemmelsen kræver enstemmighed. Man vil oprette en "planlægningsenhed", hvor man analyserer udviklingen, vurderer EU's udenrigspolitiske interesser og foretager hurtig varsling. Endelig skal man overveje EU's handlingsmuligheder. Der kan jo være flere.

Hvis man tænker sig EU's anvendelse af WEU efter disse principper, behøver Danmark ikke at deltage i bestræbelser for at give unionen en særlig forsvarsdimension. Og hvis man forstår, at WEU i realiteten intet kan foretage sig uden i samarbejde med NATO og efter en henstilling fra FN's sikkerhedsråd, så er modellen pludselig ved at blive acceptabel.

Ifølge Edinburgh-aftalen har Danmark som bekendt taget forbehold vedrørende et eventuelt forsvarspolitisk samarbejde i EU. Det fastslås også i Amsterdam-dokumentet, at Danmark ikke deltager i "udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner i EU, som har indvirkning på forsvarsområdet". Men Danmark vil ikke forhindre andre EU-landes samarbejde på dette område. Danmark kan dog på et hvilket som helst tidspunkt meddele, at vi ikke længere vil benytte forbeholdet. Men det vil kræve en folkeafstemning.

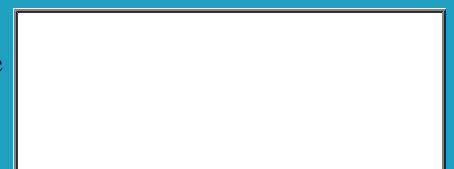
I første omgang skal vi stemme om Amsterdam-traktaten, hvor Danmarks forbehold opretholdes. Jeg vil anbefale et Ja. I mellemtiden deltager jeg gerne i overvejelser om et mere realistisk samarbejde om og i WEU. Danmarks forhold til WEU har efter min mening ikke længere nogen større betydning.

Ikke militær, men demokrati skaber fred

De fleste af dem, der indtil for få år siden overhovedet havde kendskab til, at der er noget, der hedder Vestunionen (WEU), regnede vist med, at den lige så stille ville gå i sin grav i 1998, når den 50 årige traktat fra 1948 udløber.

Af Aase Bak Nielsen, Kvinder for Fred

NATO og siden EF tog magten fra WEU. Men i slutningen af 80'erne skete der noget. Flere og flere begyndte at se EF udvikle sig til en union, til én stat, til Europas Forenede Stater.

For at en stat kan fungere som sådan, må den have en stats kendetegn: faste ydre grænser, fælles pengesystem og et fælles militær, der kan beskytte denne stat mod fjender udefra.

EF skulle laves om til EU. Med Maastrichttraktaten 1993 blev den fælles mønt besluttet foruden begyndelsen på fri transport uden grænsekontrol.

Fælles militær var der større uenighed om. Der blev arbejdet ihærdigt på det fra flere landes side, mens

Danmark klart havde sagt nej i den folketingserklæring, Memorandum'et fra 1990, som var „Danmarks ja til EF-unionen“.

For at komme videre i arbejdet for fælles militær, fandt man på at genoplive WEU. Så kunne man hævde, at det ikke var et EU-militær, men et mellemstatsligt samarbejde uden for EU - godt nok indgået af stort de samme, som er med i EU.

Danmark WEU-observatør

Uden folkelig debat og afstemning meldte Folketinget Danmark ind som observatør i WEU i 1992. Det skete inden om-afstemningen om Maastricht-traktaten med Edinburgh-afgørelsen. I den står der, at Danmark ikke er forpligtet til at blive fuldgyldigt medlem af WEU (som om EU kunne forpligte nogen til det!) og dernæst at Danmark „i overensstemmelse hermed“ ikke deltager i afgørelser og aktioner på forsvarsområdet.

Men der er ingen overensstemmelse her, for ifølge deklARATIONEN om WEU's observatører „vil Danmark have samme rettigheder og pligter som fuldgyldige medlemmer angående funktioner, der påføres WEU fra andre fora og institutioner, som Danmark tilhører“.

Da Danmark jo tilhører EU, har Danmark altså samme pligter som de andre WEU-lande i forhold til det, EU anmoder WEU om at gøre!

Danmark tager desuden ikke afstand fra de steder i traktaten, hvor det påpeges, at WEU er „en integrerende del af udviklingen af Den Europæiske Union“ og „Unionen anmoder WEU . . . om at udarbejde og iværksætte de af Unionens afgørelser og aktioner, der har indvirkning på forsvarsområdet“.

Da WEU i sig selv er magtesløs, har man opfundet et Storm P-system: EU anmoder WEU om at gå ind militært - WEU spørger NATO (hvis europæiske medlemmer stort set er lig med WEU) om lån af materiel, som WEU ikke selv har - NATO spørger USA om lov til at overlade sagerne og opgaven til „Europa“. „Men hvis det er en vigtig konflikt, vil vi selvfølgelig selv deltage“, udtalte en USA-embedsmand iflg. Aalb. St. 5/6. 96.

Danmark i et dilemma

Danmark har bragt sig selv i et dilemma: Får WEU en forsvarsopgave fra EU, ramler vores „EU-forbehold“ sammen med WEU-observatørers „samme pligter som fuldgyldige medlemmer“.

Er det WEU selv, der beslutter, har vi så pligt eller ret til at deltage? (det er jo ikke noget, der er påført fra andre fora, vi er medlemmer af).

Hvad med det påståede forbehold, når EU anmoder WEU om at deltage i humanitære hjælpeopgaver? Det har jo ikke noget med forsvar at gøre.

Er meningen med det tilsyneladende forkludrede forløb at få danskerne til at sige: „Det er ikke til at finde ud af, så lad os dog melde os rigtigt ind i WEU“?

Tættere samarbejde mellem WEU og EU

I Amsterdamtraktaten foreslåes endnu tættere samarbejde mellem WEU og EU. Nu er det ikke længere fælles forsvarspolitik „på langt sigt“, men „en gradvis

udformning". Og den målsætning har Danmark ikke taget forbehold overfor. Heller ikke over for protokollen, der påbyder udvidet samarbejde mellem WEU og EU inden et år. Ifølge art. 17 kan Det europæiske Råd (statsministrene) træffe afgørelse om fælles militær - altså fuldstændig integrering af WEU i EU uden nogen traktatændring.

Det bliver vanskeligere og vanskeligere at hævde, at EU ikke har noget militær!

WEU en misforståelse

Efter min mening er genoplivningen af WEU, hvad enten den er en del af EU eller ej, en stor misforståelse, hvis man alvorligt ønsker at opbygge „en ny verdensorden". Udbygning af militæralliancer er udtryk for, at man endnu lever i tankegangen fra den kolde krig - eller fra korsfarernes tid!

Man lever stadig i troen på, at fred er afhængig af militære trusler, og at fred kan skabes gennem nedskydning af „de andre".

Fjendebilledet øst-vest er heldigvis krakeleret, men man opfinder nye fjender: De fattige fra den tredje verden, som skal holdes borte fra vores rige bord. Muslimerne, der vil ødelægge den kristne, vesteuropæiske kultur - som om Europa har oprådt særligt kristent over for de fattige og muslimerne!

Afskrækkelse og atomvåben

WEU's toppolitikere holder fast i afskrækkelses-strategien og i atomvåbnene. Gang på gang præciseres det i erklæringerne fra WEU-topmøderne, at hvis fred i frihed skal være „troværdig og effektiv, må strategien om afskrækkelse og forsvar fortsat baseres på en passende blanding af atombevæbnede og konventionelle styrker, hvor kun atomvåbnene kan stille en mulig aggressor over for en uacceptabel risiko" (Haag-plattformen, 27/10. 87), og denne strategi, herunder Storbritanniens og Frankrigs „atomvåbenstyrkers bidrag til de allieredes samlede afskrækkelse og sikkerhed" forsikres opretholdt i et notat fra det danske udenrigsministerium (23/11.95).

WEU accepterer ikke atomvåbenfrie zoner inden for sit område.

Inden for medlemskabet af NATO har vi dog kunnet opretholde vores forbud mod atomvåben på dansk grund - selv om de med regeringens stiltiende accept har været „smuglet" ind på USA's krigsskibe.

Men selve atomvåbenstrategien tager Danmark ikke afstand fra.

WEU og Grundloven

WEU er også på anden måde en tak værre end NATO. WEU kan operere overalt i verden. NATO må i princippet kun operere inden for eget område. WEU-traktaten (Bruxelles 1948) påbyder desuden medlemmerne „en ubetinget plads til under alle omstændigheder at yde en angreben part bistand". Det er i modstrid med den danske grundlov, hvorefter militær kun må sættes ind med Folketingets samtykke. Det overholdes af NATO. Men de mange danske politikere, der vil have Danmark som fuldgyldigt medlem af WEU, har altså en sag at ordne forinden m.h.t. grundloven.

De bløde opgaver

Påstanden om, at WEU's „Petersbergaftaler" kun drejer sig om bløde opgaver med kriseløsning, holder ikke. For det første tales der klart også om „opgaver for kampstyrker til kriseløsning, herunder fredsskabelse". I militærsproget er „fredsskabelse" det samme som krig! For det andet er kriseløsning en politisk sag og ikke en militær opgave. Dertil kræves civile fredsmæglere og konfliktløserne. Fred i frihed for klodens befolkninger opnås ikke ved militære foranstaltninger. Befolkningerne er aldrig blevet spurgt, om de ønsker stridigheder afgjort ved krig. Den nuværende afskrækkelsespolitik og oprustning i Vesten risikerer at føre til mere oprustning hos dem, der føler sig truede - i syd og i øst. Hvem har ønsket den udvikling udover våbenindustrien?

Solidaritet og fred

Jeg ønsker fred gennem en reel solidarisk optræden fra de rige landes side over for de fattige, ikke mindst overfor de fattige i tredieverdens lande.

Det realistiske i denne solidariske tankegang bevises af, at blot 4% af verdens militærudgifter kan efter FN's beregninger afskaffe al social nød i verden. Det ville være en overkommelig opgave som grundlag for udvikling af demokrati i de mange diktaturstater. De består stadig, bl.a. fordi de støttes med våben fra den rige verden, så diktatorerne kan holde deres befolkninger undertrykket og derved forhindre dem i at få overskud til at kræve deres menneskerettigheder overholdt.

WEU's medlemslande hører til de rigeste i verden. Derfor har vi råd til at skrotte krigsmaskineriet og koldkrigstankegangen og indlede en anderledes sikkerhedspolitik, der bygger på reel solidaritet.

Al erfaring fra vores del af verden viser, at demokrati er den bedste freds-skabende og freds-bevarende faktor, vi kender.

WEU i Europas sikkerhedspolitiske symbolverden

WEU, eller Vestunionen, som vi længe blev ved med at kalde den i Danmark, har altid været et centralt hadobjekt for dem, der så med modvilje på den fortsatte udbygning af militærinstitutionerne. Og sådan er det stadig. Modstanden mod dansk deltagelse i WEU spillede en vigtig rolle i den EU-debat, der førte til de fire danske undtagelser fra Maastrichttraktaten. Og militærnægterforeningen mener nu, at WEU er endnu et debathæfte værd.

Af Judith Winther, Aldrig mere Krig

Jeg har længe undret mig over den sammenbidthed, hvormed man kaster sig over netop WEU. I virkeligheden er det et åbent spørgsmål, om WEU nogensinde har eksisteret som reelt selvstændig og selvbestemmende institution. Den er blevet brugt af skiftende parter som symbol for de skiftende funktioner, som de lige i øjeblikket havde behov for, og det er disse forskellige symbolværdier, der udgør WEU's egentlige historie.

WEU blev oprettet i 1948 af fem vesteuropæiske lande som organ for „et kollektivt selvforsvar“ over for en eventuel tysk aggression. Noget, der hurtigt viste sig at være temmelig irrelevant. I 1949 oprettedes NATO. Den var bredere i sit sigte, den omfattede 12 lande, heriblandt USA, og den var mere vendt imod samtidens bekymringer end fortidens oplevelser. WEU blev dog ikke nedlagt, men sat på vågeblus. Noget der viste sig at skulle være praktisk.

Da Tyskland og Italien skulle optages i NATO i 1954, lå det ikke inden for NATO-traktatens rammer at opstille ønskede begrænsninger af bl.a. tysk våbenproduktion. Det kunne WEU derimod, og den blev trukket frem til fornyet tjeneste. Den fik endda tildelt et organisatorisk apparat, et ministerråd og en parlamentarikerforsamling, der viste institutionens nye betydning.

Udviklingen gik dog i andre retninger, og der blev igen stille om WEU. England søgte direkte at sabotere den, en begivenhed som Suez-krisen gik helt hen over hovedet på den, og den fortsatte som en forholdsvis uforpligtende diskussionsklub. Men da Frankrig i 1963 sagde nej til engelsk optagelse i EF, voksede Englands interesse for WEU igen. Kun her kunne England komme i sikkerhedspolitisk

drøftelse med EF-landene. Sekretariatet i London blev udvidet, og ministerrådsmøderne genoptaget.

I 1970 oprettedes EPS, Det Europæiske Politiske Samarbejde, og England havde ikke længere brug for WEU. Institutionen sank endnu engang hen i dvaletilstand. Kun embedsmænd kom til ministerrådsmøderne, og fra 1974 til 1977 var generalsekretærposten ikke engang besat.

I 1980'erne, 30 år efter oprettelsen, kom der igen bud efter WEU. De pacifistiske strømninger i flere europæiske lande samt nogle af NATO-medlemmernes utilfredshed med USAs rolle inden for NATO skabte vanskeligheder i NATO-samarbejdet, og de europæiske lande tyede til WEU som forum for en selvstændig europæisk sikkerhedspolitik. Der blev nu oprettet et formandskab, der skulle gå på omgang mellem medlemmerne. Topmødet i Reykjavik i 1986 mellem Reagan og Gorbatsjov øgede yderligere behovet for WEU. De europæiske sikkerhedspolitiske instanser opfattede USAs opførsel som en trussel om at svigte de europæiske sikkerhedsinteresser, og gennem Haag-plattformen understregede de europæiske lande atomafskrækkelsens betydning for Europas sikkerhed og erklærede WEU for et vigtigt middel til opbygning af et forenet Europa.

Så kom omvæltningerne i Østeuropa, og Vesteuropa var en overgang i alvorlig vildrede både om egne opgaver og institutioner. Selv NATO frygtede en tid for sine overlevelsesmuligheder. Det lykkedes dog at formulere nye opgaver, og da USA ønskede større europæisk indsats i NATO, begyndte de vesteuropæiske lande at tale om WEU som den europæiske søjle i NATO. Man overvejede også WEU som EU's sikkerhedspolitiske organ. Men endnu engang blev det ved snakken. WEU er ganske vist i dag i Amsterdamtraktaten tilskrevet nogle fredsskabende og humanitære funktioner, og sammen med NATO skal WEU stå for den fransk-tyske Eurobrigade. Men det er alt. Til gengæld har man endnu engang sikret sig at have WEU i baghånden for påkommende tilfælde.

I løbet af efterkrigstiden har europæiske og amerikanske politikere gradvis opbygget en formidabel række af intereuropæiske og transatlantiske sikkerhedspolitiske organisationer med hver deres rammer, økonomiske bevillinger og målsætninger. Målsætningerne spænder vidt. De omfatter alle sikkerhedspolitiske problemer, fra konfliktløsning og våbenkontrol til militær beredskab og våbenproduktion, og de skulle derfor kunne garantere mangesidighed og åbenhed. Men samtidig har disse forskellige organisationer den samme kreds af statsmænd i de øverste organer, og diplomater, politikere og embedsmænd fra disse landes ministerier og parlamenter optræder i den daglige administration. Og selv om medlemstallet kan svinge noget fra organisation til organisation, udgøres kernen altid af de samme stater. Det sikrer, at mangesidigheden altid bevæger sig i samme retning, og at åbenheden fornuftigvis kender sine rimelige grænser.

På denne måde opnås i større målestok det samme som med WEU. Opgaverne kan skubbes hen i det regi, hvor de bedst passer, men uden at man mister den overordnede styring. Der er sikkert ikke tale om direkte bluff eller forstillelse. Staternes sikkerhedspolitiske repræsentanter er sandsynligvis helt oprigtige, når de mener, at de opfylder deres opgave på den bedst mulige måde. Men på den måde spærrer de også fuldstændig for en dyberegående og helt nødvendig diskussion om mål og midler. Disse tages for givne.

Debatten der forsvandt

Men det er netop den debat vi har brug for. Debatten drejer sig ikke, om vi skal være med i WEU eller ikke. Den drejer sig ikke engang om, hvorvidt WEU bør fortsætte sin pseudoeksistens eller ikke. Den drejer sig om, hvad vi vil med vores fremtid. Da efterkrigstiden med dens modsætninger er slut, kan man starte med at spørge, om vi overhovedet har brug for NATO som Europas overordnede sikkerhedspolitiske organisation. Er NATO i stand til at indstille sig på en ny verden eller trækker den blot sine fra efterkrigstiden overleverede forsvarspolitiske løsninger ned over fremtidens udfordringer? Man kan spørge om det er fortidens verdensbillede eller fremtidens behov NATO tjener, når den opretholder Europas deling, hvad enten

denne deling følger gamle grænser eller flytter mere eller mindre mod øst. Man kan spørge om det for vores fremtids skyld ikke er vigtigere at finde ud af, hvordan vi kan leve sammen med den nye verden og ikke i forsvarsberedskab mod den. Desværre har NATO allerede bestemt sig for forsvarsberedskabet og er måske dermed med til at øge spændinger. Man kan spørge om, hvorfor vægtningen at dømme efter økonomiske tildelinger stadig går til NATO frem for til OSCE eller helt nye og mere tidssvarende konfliktløsende initiativer. Og man kan spørge om, hvorfor en effektiv indsats mod våbenproduktion og våbeneksport på samtlige klodens kontinenter ikke anses for en vigtig del af et konfliktløsningsprogram. osv. osv. Der er spørgsmål nok at stille. Man kunne f.eks. spørge om, hvorfor der ikke foregår nogen åben og offentlig debat om alle disse ting.

Op med humøret - ned med militæret

Bliv militærnægter

Militæret kan ikke løse konflikter. Militæret kan heller ikke løse de alvorlige problemer verden står overfor. Økologisk ubalance, stigende forurening, social ulighed, nød og fattigdom er alt sammen noget vi må løse på andre måder. Forhandling og menneskelig forståelse er vejen frem.

Nægt militæret

Hvis man vil gøre noget for at vende opmærksomheden over mod de menneskelige løsninger frem for de militære, så kan man vælge at blive militærnægter. Som militærnægter viser du, at du ikke tror på militærets undertrykkende måde at løse problemer på. Hvis du har trukket et så lavt nummer på sessionen, at du skal ind til militæret, så kan du søge om at blive militærnægter. I stedet for at bruge din værnepligt på at lære at slå andre mennesker ihjel og adlyde en ordre blindt, kan du som militærnægter udføre et nyttigt arbejde i f.eks. en miljøorganisation. Flere hundrede kulturelle, humanitære og almennyttige arbejdspladser har glæde af nægttere hver eneste dag.

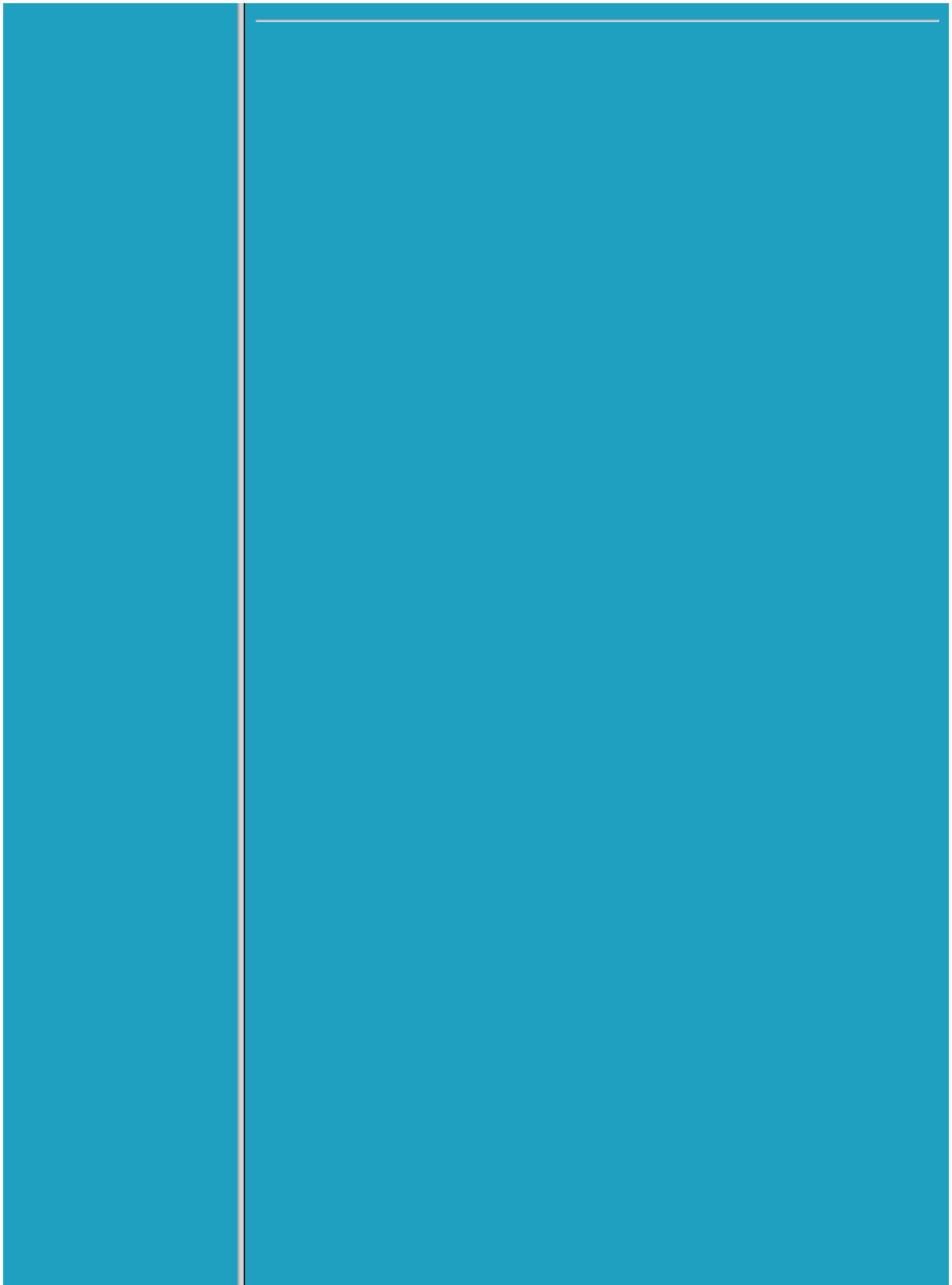

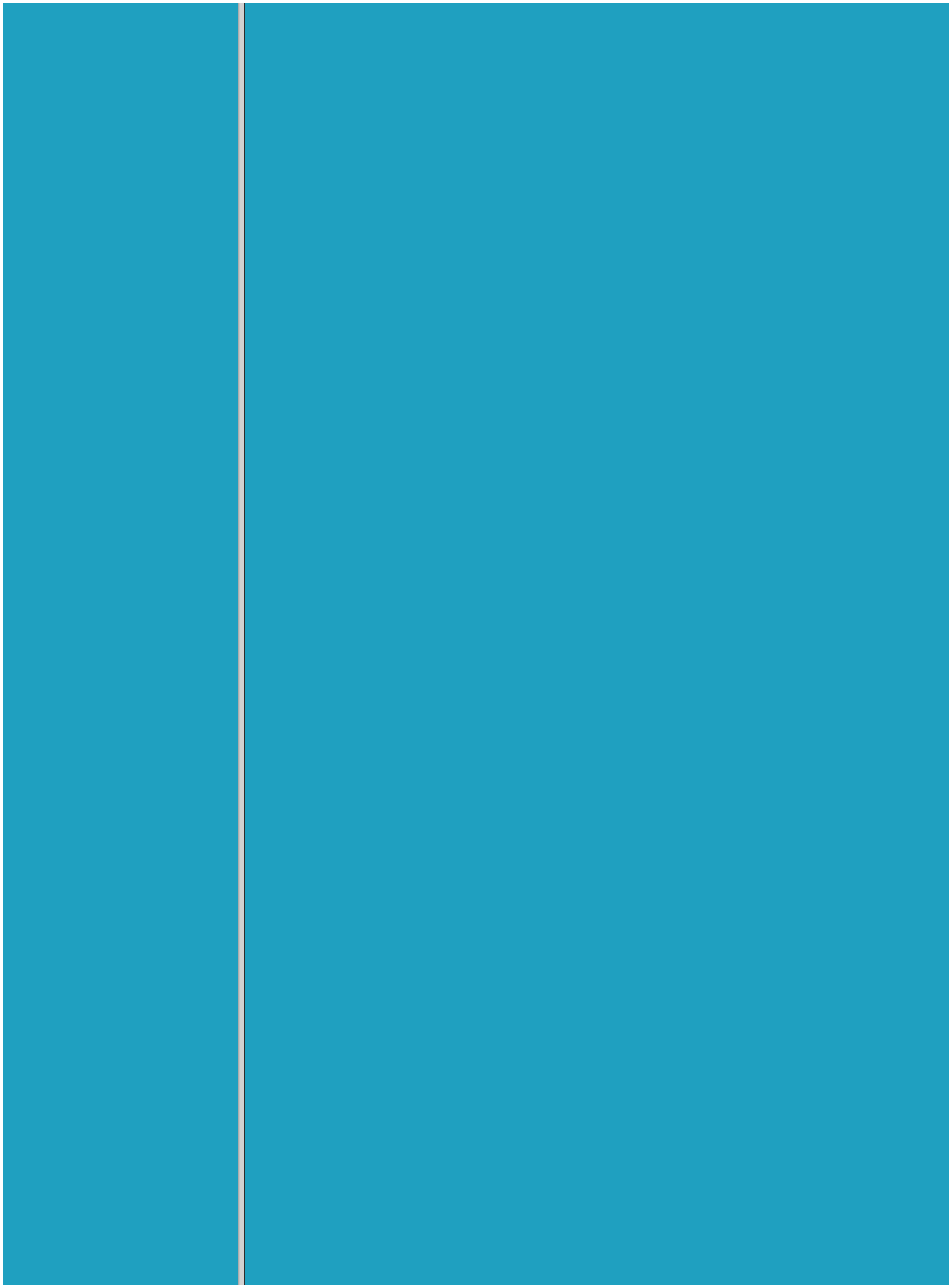
Nægttere løber for livet.

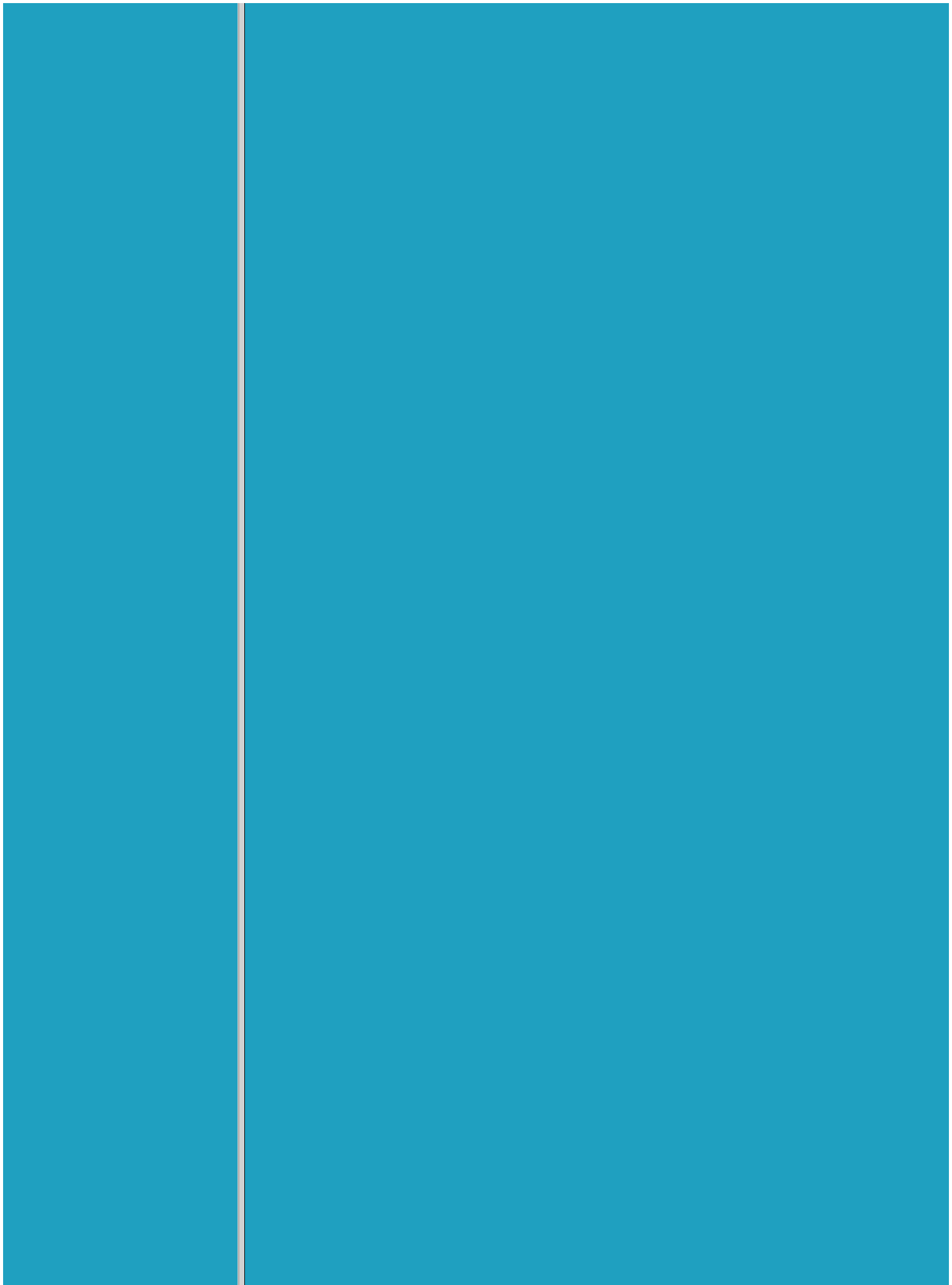
Hvad gør Militærnægterforeningen?

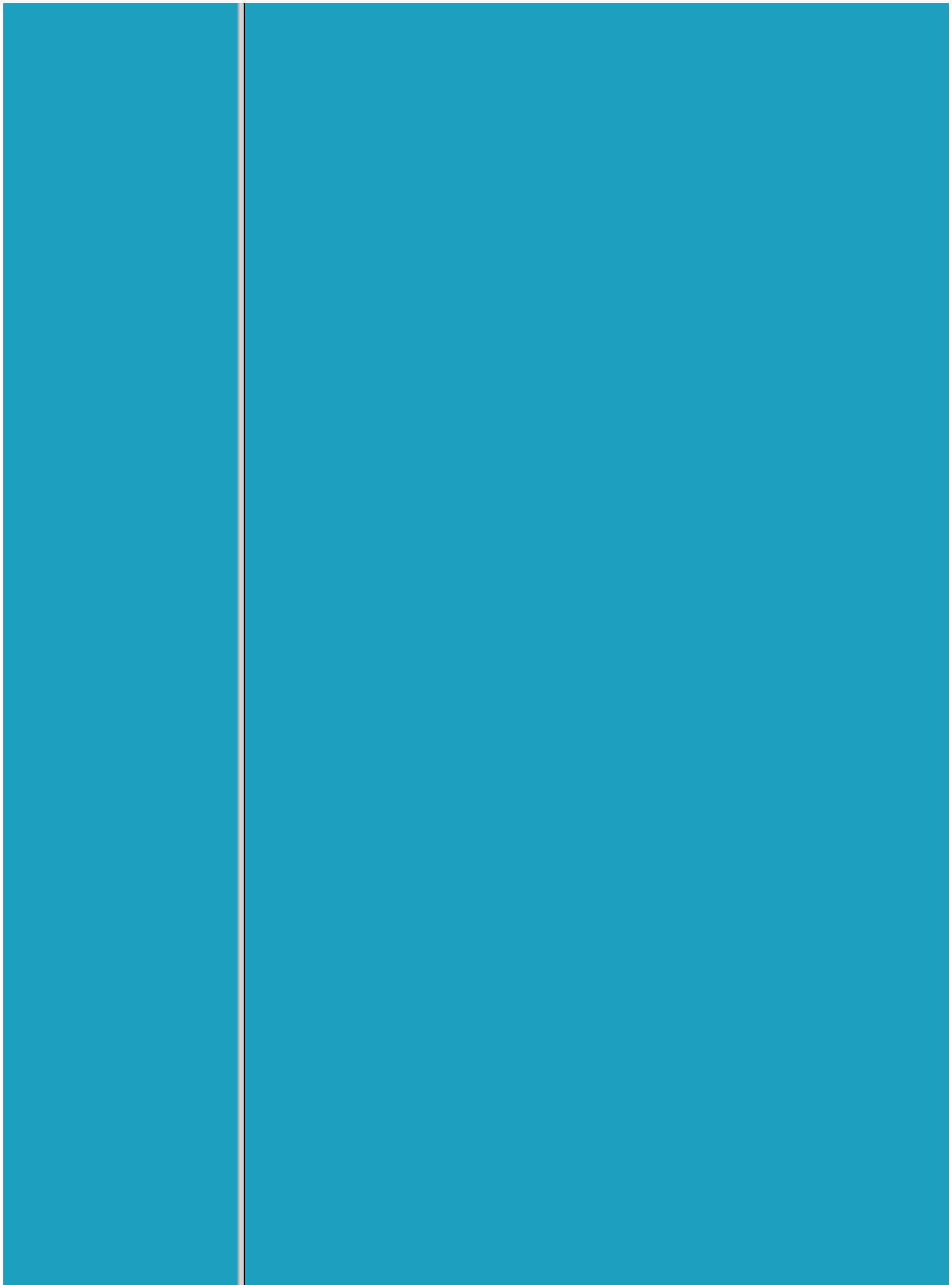
At være militærnægter forpligter. Derfor er vi efterhånden en del mennesker, der er gået sammen i Militærnægterforeningen for at arbejde for en verden uden militær. Militærnægterforeningen er en tværpolitisk forening af antimilitarister, d.v.s alle der er imod militæret. Vi står for en del af oplysningsarbejdet om militærnægtelse i Danmark. Vi udgiver oplysningsmateriale, laver aktioner, udgiver dette tidsskrift, holder foredrag, laver kaserne- og sessionsraids, og deltager i den offentlige politiske debat.

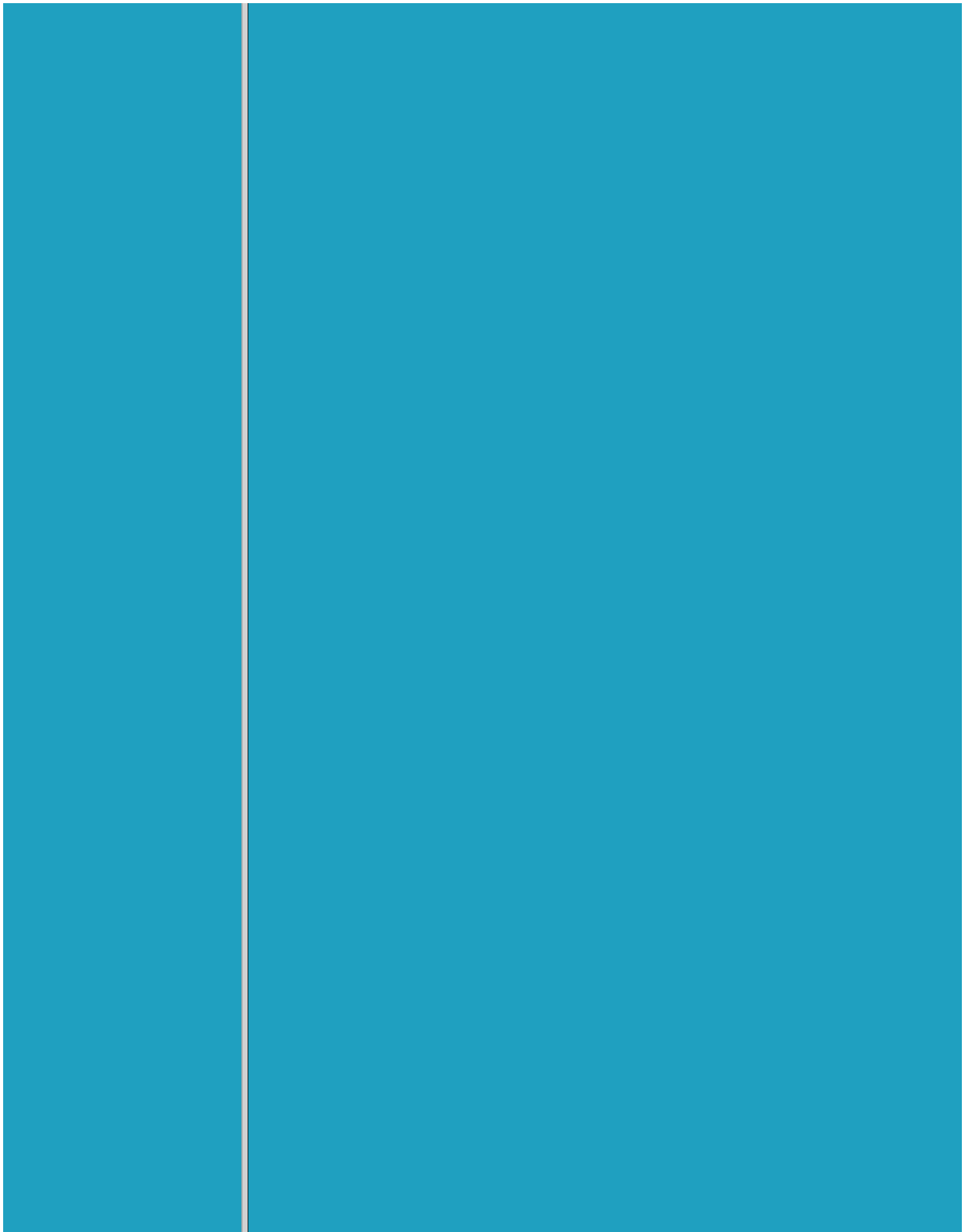
Derudover deltager vi aktivt i fredsbevægelsen nationalt og internationalt og støtter solidaritetsarbejde med undertrykte i hele verden. Militær er ikke kun krudt og kugler, men også idéen om at alle er underlagt én, der bestemmer. Vi mener, at man når længst med selv at tage ansvaret for sine handlinger.

NB

nr. 1 Marts 1998

Fort Europa - eller fredens projekt?

Børnerim

krige og kanoner
skræmmer gamle koner
skræmmer også andre
men det må vi straks forandre!
Krig er nemlig helt nødvendig
selvom man bli'r svært elendig.
Krig skal magten støtte
og en hær gør megen nytte.
WEU skal os forsvare
WEU skal os bevare.
Hvordan kan det dog gå til,
at jeg ikke fatte vil,
at en EU-hær er god og gavnlig,
men tværtom ved, at den er syg og navnlig
vil forstærke risiko for krig.

Vestunionen - EU's militære arm

Hvad er WEU?

Hvad er Vestunionen?

Hvad er Den Vesteuropæiske Union? Myte, Fort Europa eller fredens projekt?

Militærnægterforeningen MNF udgiver det antimilitaristiske tidsskrift *NB*. Dette debatnummer (*NB*-1-1998) sætter fokus på Vestunionen - den Vesteuropæiske Union, på engelsk Western European Union (WEU).

Spørgsmålet om Vestunionen er særlig relevant nu, fordi den danske befolkning skal stemme om Amsterdamtraktaten d. 28. maj 1998. Med dette debatnummer håber redaktionen således at have opfyldt mange læsers ønske om en gennemgang af Vestunionen. Vi gennemgår Vestunionens politiske og økonomiske struktur og den historiske baggrund. Derudover sætter forskellige politikere, samfundsforskere og debattører fokus på de politiske implikationer der ligger i Amsterdamtraktaten.

Hæftet udsendes til landets gymnasier og HF- og studenterkurser, højskoler og efterskoler, og det er vores håb, at artiklerne vil indgå i debatten og undervisningen.

Militærnægterforeningen har bedt en række samfundsforskere, politikere og forfattere med forskellig baggrund og udgangspunkt om at give deres bidrag. Artiklerne udtrykker således forskellige holdninger, der skal være med til at nuancere EU-debatten med hensyn til den militære dimension.

Militærnægterforeningens holdning til Vestunionen er klar; Vestunionen er udemokratisk og militaristisk. Militærnægterforeningen er for demokrati, og vi er til enhver tid imod et system, der bygger på blind lydighed. Med Amsterdamtraktaten står muligheden for militært samarbejde fortsat åben. Amsterdamtraktaten indeholder klare elementer af militær ideologi. En vedtagelse af Amsterdamtraktaten vil kunne føre til koordinering og integrering af våbenproduktion, våbensystemer og militære strukturer.

Vestunionen og EU indgår med Amsterdamtraktaten fortsat et samarbejde, der gradvist vil kunne udvikle sig til et fælles forsvar. Et fælles forsvar der virker særdeles afskrækkende på os.

På den baggrund er det fornuftigt at inddrage WEU i den løbende debat om Europa. En debat der i højere grad bør handle om en ændring af den nuværende union til et reelt politisk, kulturelt og økonomisk samarbejde med udgangspunkt i demokrati, hvor Europas folkeslag engageres i det europæiske projekt. Et ægte fredens projekt uden militære dimensioner.

Det er in at nægte

Det er blevet politisk korrekt at nægte militæret. I midten af 80'erne var der kun 3-400 militærnægtere om året, men i de sidste par år har det været dobbelt så mange nægttere som der var dengang. Og alt tyder på, at der i 1997 har været endnu flere. De endelige tal forelå ikke ved redaktionens slutning, men i første halvdel af 97 var der over 20% flere nægttere, end der var i 96.

Af Øjvind Vilsholm

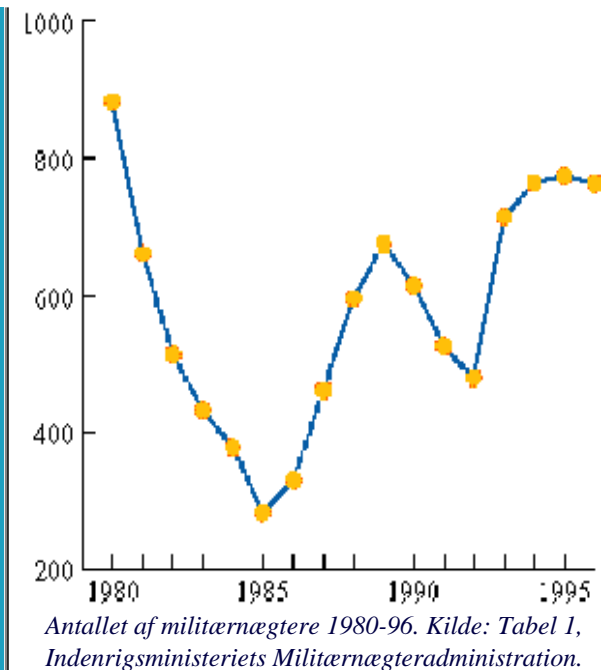
De sidste 4 år har der været lige godt 750 militærnægtere om året, men nu ser det ud til, at vi bryder den magiske grænse på 800 - ja måske op mod 900. Kommer der mere end 882, er vi på vej tilbage mod 70'ers tilstande, hvor vi havde Danmarkshistoriens højeste antal militærnægtere.

"Det er glædeligt, at så mange unge viser deres utilfredshed med militæret i en tid, hvor forsvaret ellers propagerer massivt for deres officersuddannelser og Den internationale Brigade," siger Piet Mertz fra Militærnægterforeningens bestyrelse. "Meget kunne tyde på, at der skal en endnu mere massiv indoktrinering til for at stoppe militærnægternes fremgang."

Gavner karrieren at nægte

Det er med små midler lykkedes for Militærnægterforeningen at nå ud til flere unge dels på sessioner dels på gymnasier og HF-kurser. Her mærker Militærnægterforeningens aktivister den stigende mistro til militæret. "Mange skal blot have at vide, at der findes et fornuftigt alternativ til den militære værnepligt, så kan de godt se det meningsløse i at skulle lade andre kommandere rundt med sig i næsten et år," fortæller Piet Mertz.

"Før i tiden gik mange unge i forsvaret, fordi de mente, det ville gavne deres chancer i erhvervslivet - og det er der selvfølgelig stadig nogle, der tror. Men det er ved at gå op for flere og flere, at det er en myte. De unge kan godt se, at forsvarets hierarkiske struktur med krav om blind lydighed ikke bringer dem ret langt i den virkelige verden, mener Piet Mertz. "I dag er der brug for at de unge kan tage beslutninger og selv forholde sig til tingene - det lærer man ikke som værnepligtig i forsvaret eller beredskabskorpset," slutter Piet Mertz.

Militærnægter i Tyrkiet:

I fængsel for at nægte

Osman Murat Ülke er militærnægter, men i Tyrkiet er det ikke så lige til som i Danmark. Der findes ingen myndighed, man kan søge om lov til at nægte. Der er ingen alternativ tjeneste. Begrebet militærnægter findes slet ikke i den tyrkiske lovgivning.

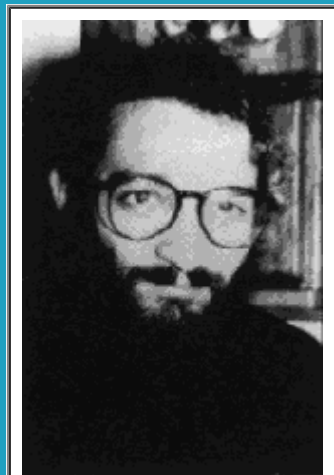
Men Osman er stadig militærnægter. Han vil ikke i militæret. Men det skal han.

Af Øjvind Vilsholm

D. 24. oktober 1996 anholder politiet Osman og kører ham til Bilecik-kasernen. Men Osman nægter at iføre sig uniform. Det er ulovligt - lydighedsnægtelse hedder det. Derfor bliver Osman sat i fængsel.

Efter at Osman har siddet i fængsel i tre måneder, bliver han løsladt med besked om at tage tilbage til kasernen. Det vil Osman ikke, han er jo militærnægter, så han tager hjem til sig selv. Efter en måned på fri fod bliver Osman anholdt, da han skal i retten for at få sin endelige dom for lydighedsnægtelse. Nu er Osman desertør, fordi han ikke tog til kasernen i Bilecik.

Efter at have modtaget sin dom, som svarer til den tid, han allerede har siddet inde, bliver Osman ført til Bilecik igen. Osman nægter stadig at iføre sig uniform, så han bliver fængslet igen. Nu er Osman dobbelt kriminel: Han er både desertør og ulydig - gentagent ulydig endda. Osman sidder i fængsel i yderligere fire måneder, men d. 29. maj 1997 bliver Osman endelig løsladt igen. Han får besked om at tage til kasernen. Det vil Osman stadig ikke, for han er stadig militærnægter.

Den tyrkiske nægter Osman.

10 måneders fængsel

Retssagen mod Osman for at have deserteret første gang og for hans gentagne ulydighed er endnu ikke slut. Osman

udebliver fra et par af retsmøderne, men da han skal have sin dom, møder han op. D. 9. oktober 1997 bliver Osman idømt 10 måneders fængsel. Osman har allerede siddet inde i 7 måneder, så han har siddet inde mere end de 40% af tiden, man normalt skal sidde inde i følge tyrkisk lov.

Og så skulle den potte være ude, men Osman bliver anholdt, for han har jo deserteret endnu en gang. Og så starter det hele forfra: Osman bliver ført til kasernen, hvor han nægter at adlyde ordre, og så bliver han sat i fængsel. Osman sidder nu i militærfængslet i Eskesehir og venter på en ny dom.

Samvittighedsfange

Osman er anerkendt som samvittighedsfange af Amnesty International. Sammen med fredsgrupper over hele Europa presser Militærnægterforeningen på, for at få den Tyrkiske regering til at indføre en lov, der giver militærnægtere mulighed for at aftjene en anden tjeneste end den militære værnepligt. Det er en menneskeret ikke at ville slå andre mennesker ihjel.

WEU - historie og organisation

I 1948 oprettedes Vestunionen mellem Storbritannien, Frankrig og Benelux-landene som en forsvarsalliance, der skulle danne ramme om et samarbejde i tilfælde af et militært angreb mod medlemslandene. Oprindelig var den vendt mod Tyskland, men den kolde krig gjorde snart den følte trussel fra Sovjetunionen til samlingspunktet.

Af Frede P. Jensen - Dansk Udenrigspolitisk Institution (DUPI)

Vestunionens traktatslige hovedbestemmelser var og er, at (1) unionen kan behandle alle sikkerhedsspørgsmål uden begrænsning, at medlemmerne (2) beslutter i enstemmighed, samt at der (3) er en forpligtelse til at komme et medlemsland til hjælp, hvis det bliver angrebet i Europa. Hermed var der etableret et grundlag for et fælles vesteuropæisk forsvar, og på den baggrund oprettedes der i okt. 1948 en militær kommando under ledelse af general Montgomery, der dog hurtigt kom i strid med franskmændene om hvem, der skulle være ledende.

Fra Vestunion til NATO

Under indtryk af Koreakrigen afskaffedes imidlertid i 1950 unionens militære stabsapparat, og koordineringen af forsvaret af Vesteuropa skete fra nu af gennem NATO. Hermed mistede Vestunionen sin militære betydning, medens NATO gradvis blev opbygget. I 1954 besluttede man - efter at planerne om en Europahær opstillet af det overstatslige såkaldte „Europæiske Forsvarsfællesskab" (EDC) var brudt sammen - at optage Tyskland og Italien i NATO, og her fik Vestunionen, der nu omdøbtes til Den Vesteuropæiske Union (WEU), en ny funktion som kontrolorgan af tysk oprustning.

En forudsætning for tysk oprustning var, at Tyskland afskrev sig muligheden for at producere atomvåben, biologiske og kemiske våben samt en række tunge våbentyper. Men disse krav, der jo var begrænsninger på tysk suverænitet, kunne ikke stilles gennem Atlantpagten, der er en sammenslutning af frie, suveræne stater. Løsningen på dette problem blev, at man tog Bruxellesstraktaten af 1948 frem og udvidede den med 4 nye protokoller, der i detaljer foreskrev, hvorledes tyskerne skulle kontrolleres. Resultatet var den såkaldte „Udvidede Bruxellesstraktat" fra oktober 1954, der er den traktat, der gælder for WEU-landene i dag. Herigennem fik WEU den hovedfunktion, som den havde gennem årtier.

WEU's lange søvn

Efterhånden døde interessen for organisationen bort, idet der ikke rigtigt var noget at kontrollere - tyskerne opførte sig eksemplarisk - og amerikanerne modsatte sig energisk, at europæerne drøftede sikkerhedspolitik i denne ramme. Ser vi bort fra masseødelæggelsesvåben blev fleste af de på Forbundsrepublikken Tyskland lagte begrænsninger efterhånden ophævet. I virkeligheden var WEU blevet en tynd ramme omkring nogle ganske vist vigtige

bestemmelser. En vis interesse havde WEU i de år, hvor de Gaulle holdt briterne ude fra Europa, idet WEU var det eneste forum, hvor briterne kunne drøfte Europa-politik med medlemmerne af EF. Men efter briternes optagelse i EF ændredes dette også, og ved flere lejligheder var der forslag oppe om at afskaffe WEU. Det ønskede man dog heller ikke bl.a. af hensyn til forsvarsgarantien, som trods alt var god at have.

WEU revitaliseres

Det, man har kaldt „WEU's lange søvn“, afsluttedes med en opvågning i begyndelsen af 1980'erne, hvor en række tendenser - bl.a. europæernes utilfredshed med sider af præsident Reagans politik - førte til, at WEU i 1984 blev revitaliseret som et forum for dyberegående diskussioner om europæisk sikkerhedspolitik - der skulle bl.a. afholdes to årlige ministermøder, og embedsmandssamarbejdet blev udvidet. Et hovedmål for organisationen blev i disse år bl.a. gennem den såkaldte Haag-plattform (1987) at holde amerikanerne fast på den strategi for forsvaret af Europa omfattende også kernevåben, som de selv havde gennemtrumfet, men som europæerne så truet af de amerikanske SDI-planer og af den amerikansk-sovjetiske aftale om afskaffelse af landbaserede mellemdistancekernevåben (INF). Haag-plattformen mistede hurtigt sin betydning bortset fra i Danmark. Her kom den til at spille en rolle i den hidsige danske WEU-debat, hvor den blev brugt som bevis på, at WEU stod for en helt igennem kernevåbenfikeret politik. Den egentlige genoplivning af WEU skete dog først omkring 1990-91 og hang sammen med (1) Tysklands genforening og (2) krigene i Golfen kulminerende med Kuwait-krigen. Europæiseringen på det sikkerhedspolitiske område fik en yderligere tak foranlediget af ønsket om at skabe nye faste politiske rammer for et samarbejde i Europa, hvor Tyskland måske ville blive den dominerende magt også uden for det økonomiske område. Samtidig ønskede et over for WEU traditionelt reserveret land som Storbritannien, at WEU opbyggede en styrkekapacitet, der kunne sættes ind i operationer uden for Europa, bl.a. for at støtte og aflaste amerikanerne.

WEU opprioriteres

Disse tendenser, hvortil også kom den mere og mere krigeriske udvikling i Jugoslavien, førte til, at det i forbindelse med Maastricht-mødet besluttedes at udbygge og opprioritere samarbejdet i WEU på en række områder. Med Maastricht-traktaten 1991 besluttedes det at udvikle en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der på langt sigt også skulle omfatte en fælles forsvarspolitik. Hermed var WEU rykket i centrum for interessen. Det lykkedes dog briterne at forhindre franske og tyske planer om, at WEU blev underlagt EU gennem Maastricht-traktaten, men der var bred enighed om at udbygge WEU's kompetencer på en række områder.

En meget væsentlig beslutning var, at medlemslandene fremover skulle (1) stille konventionelle styrker til rådighed for WEU til løsning af militære opgaver, (2) at der skulle oprettes en „militær Planlægningsenhed“ i WEU, der bl.a. skulle forberede planer for styrkernes indsættelse. Derudover besluttedes det (3) at udvide WEU med nye medlemslande for at give Unionen og WEU samme medlemskreds. Endelig besluttedes det (4) at overføre WEU's sekretariat og WEU's ambassadørforsamling - Det Permanente Råd - fra London til Bruxelles. Ser vi tilbage på WEU's historie og ikke mindst „den lange søvns år“ var der tale om meget omfattende og vidtrækkende beslutninger, som man stadig arbejder med at føre ud i livet. Ikke mindst vigtigt var det, at WEU blev åbnet for de central- og østeuropæiske stater, der fik status som associerede partnere. Medlemskredsen består ud over de fulde medlemmer af WEU tillige af associerede medlemmer (Island, Norge og Tyrkiet), samt observatører (Danmark, Finland, Irland, Sverige og Østrig).

WEU i fremtiden

Hvad skal WEU lave fremover? Det står fast, at NATO står for det territoriale forsvar og for de tungere militære opgaver, WEU vil ikke komme ind her. Alt tyder på, at organisationen på det operationelle plan primært skal beskæftige sig med de mindre opgaver, der allerede blev udstukket i forbindelse med Maastricht-mødet og formuleret i den såkaldte Petersberg-erklæring fra 1991:

- humanitære opgaver og redningsindsats;
- fredsbevarende opgaver;
- kampindsats i forbindelse med krisestyring,
- herunder fredsskabelse.

Der synes også i lyset af erfaringerne med Jugoslavien at være en forståelse af, at her ligger det naturlige arbejdsområde for WEU. De styrker, der stilles til rådighed for WEU siden Maastricht - FAWEU som de kaldes - trænes til at udføre disse opgaver. Det gælder bl.a. det fransk-tysk-belgisk-spansk-luxembourgiske „Eurokorps“ og den flåde-fly-styrke, som franskmænd, italienere og spaniere er i færd med at opstille med basis i Middelhavet. Planen er endvidere gennem det såkaldte Combined Joint Task Force-koncept at stille NATOs kapacitet inden for forskellige områder (således efterretninger og mobile hovedkvarterer) til rådighed for rene WEU-operationer.

Den seneste udvikling inden for den Europæiske integration - Amsterdam-forhandlingerne i 1997 - har medført, at Petersberg-opgaverne nu er blevet indskrevet i Traktaten om den Europæiske union. Det er desuden blevet besluttet, at EU og WEU skal knyttes tættere til hinanden - uden dog at blive sluttet sammen, således som tyskere og franskmænd havde ønsket. Selv om WEU har voksende betydning som ramme om en lang række aktiviteter (således på satellit-området, på våbenproduktionsområdet, på øvelsesområdet, kontakt med afrikanske stater m.m.), er unionens operationelle aktiviteter uden for flådeområdet fortsat næsten lig nul. Dette afspejler uden tvivl europæernes usikkerhed med hensyn til på egen hånd at begive sig ind på forsvarsområdet, ligesom det vidner om, at forholdet til NATO stadig er uafklaret og til en vis grad stadig konkurrencebetonet.

Amsterdam fastlægger militær køreplan

Amsterdam-traktaten er et gennembrud for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i EU. Flertalsafgørelser i Ministerrådet bliver hovedreglen og gør det lettere for EU at vedtage beslutninger på dette område. Ved flertalsafgørelser kræves 62 ud af 87 stemmer i Ministerrådet, hvoraf Danmark har 3 stemmer. EU får også en slags fælles udenrigsminister, som skal repræsentere unionen udadtil og EU får kompetence til at forhandle og indgå internationale aftaler om udenrigspolitiske spørgsmål på medlemslandenes vegne.

Af Jens-Peter Bonde - medlem af EU-parlamentet for JuniBevægelsen

En fælles forsvarspolitik i EU og et fælles forsvar ser også ud til at blive virkelighed, hvis Amsterdam-traktaten træder i kraft.

I Maastricht-traktatens afsnit om den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik stod der, at der på langt sigt kunne udformes en fælles forsvarspolitik i EU, „som med tiden kunne føre til et fælles forsvar“.

I Amsterdam-traktaten er afsnittet blevet ændret, således at den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik fra traktatens ikrafttræden skal omfatte en „gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik...som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom“.

En fælles forsvarspolitik i EU og et fælles forsvar ligger altså ikke langt ude i fremtiden. Allerede nu fastlægges der i den nye Amsterdam-traktat en militær køreplan for, hvorledes den forsvarspolitiske dimension i EU styrkes, herunder Vestunionens placering i forhold til EU.

EU og Vestunionen

De europæiske lande har i dag placeret deres våben og tropper som en del af NATO i et tæt samarbejde med USA og Canada. Her ønsker særligt Storbritannien, Danmark, Sverige og Irland, at forsvaret også fremover skal være placeret. Et flertal af EU's medlemslande ønsker derimod en integration af den militære Vestunion (WEU) med det civile EU.

Med Amsterdam-traktaten får EU nu rådighed over et fælles militær i Vestunionen. Ifølge protokol ad artikel 17 skal der inden et år fra traktatens ikrafttræden udarbejdes ordninger for udvidet samarbejde mellem EU og Vestunionen.

Amsterdam-traktaten bekræfter desuden en tidligere erklæring fra 1991, hvor målet blev defineret til, at Vestunionen „i etaper skal udbygges til at være forsvarskomponenten i Den Europæiske Union“.

Vestunionens dobbeltopgave

Den 22. juli i år vedtog landene, der er medlem af Vestunionen, en erklæring om Vestunionens samarbejde med EU og NATO. Selv om erklæringen først er vedtaget efter regeringskonferencens afslutning og i et helt andet organ, indgår den officielt som erklæring fra regeringskonferencen og er dermed en del af det samlede traktatkompleks, som vi skal stemme om den 28. maj 1998. Erklæringer er ikke juridisk bindende som artikler og protokoller, men Vestunionens erklæring viser, hvordan man gradvist vil udvikle EU's militær.

I erklæringen defineres Vestunionen nu til at have en dobbeltopgave, dels i forhold til EU og dels i forhold til NATO. I indledningen hedder det blandt andet, at Vestunionen „er en integrerende del af udviklingen af den Europæiske Union (EU), idet den giver Unionen adgang til en operationel kapacitet, navnlig i forbindelse med Petersberg-opgaverne, og den er et væsentligt element i udviklingen af den europæiske sikkerheds- og

forsvarsdimension inden for Den Atlantiske Alliance...".

Her skal man lægge mærke til ordet „navnlig". Ordet viser, at den operationelle kapacitet også kan anvendes til andet end de såkaldte Petersberg-opgaver, der omfatter „humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse" (artikel EU 17 stk. 2).

Krav om enighed

I Amsterdam-traktatens protokol om Vestunionen skitseres en handlingsplan for samarbejdet mellem EU og Vestunionen. Handlingsplanen drejer sig fortrinsvis om en forbedret koordinering af hørings- og beslutningsprocedurerne, harmonisering af regler og praksis i de to organisationer, koordinering af aktiviteter samt samarbejde på våbenområdet.

Vestunionens højeste politiske myndighed bliver EU-landenes statsministre i Det Europæiske Råd. Grænsen sættes således af EU, og den eneste - men også betydningsfulde - begrænsning er reelt, at alle EU-lande skal være enige for at sende militæret i aktion i EU-regi. Når EU træffer en sådan beslutning, har samtlige EU-lande ret til at deltage fuldt ud i den militære planlægning og udførelse.

Hvis de neutrale EU-lande og Vestunionens observatørlande, skulle blive en hindring for aktioner i EU-regi, kan Vestunionen handle på egen hånd. Dermed ignoreres de neutrale lande og Vestunionens observatørlande, der ikke er fuldgyldige medlemmer med vetoret.

Amsterdam-traktaten giver således de neutrale lande og observatørlandene en reel mulighed for delvist medlemskab af Vestunionen, idet de selv kan beslutte, hvor de vil være fuldt med i aktioner under Vestunionen, og hvor de vil holde sig udenfor.

Militære aktioner skal finansieres af de lande, der deltager - bortset fra administrative udgifter, som afholdes over det fælles EU-budget. Ellers finansieres fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik af alle lande i fællesskab, med mindre landene enstemmigt bliver enige om en anden fordeling.

Nyt militærudvalg

Vestunionen har allerede „udarbejdet foreløbige konklusioner vedrørende udformningen af en fælles europæisk forsvarspolitik" og dette arbejde vil ifølge Amsterdam-traktaten fortsætte.

Vestunionen peger på, at man allerede har styrket sin operationelle rolle med en planlægningsenhed, et situationscenter og et satellitcenter. Den operationelle rolle skal imidlertid forbedres yderligere, blandt andet med „nedsættelse i rådsregi af et militært udvalg", så forberedelse og gennemførelse af Vestunionens operationer bliver vellykkede.

Vestunionens ønske om at inddrage observatører og associerede medlemmer fuldt ud er ligeledes indskrevet i traktaten, og man vil „navnlig se på aktiviteterne på forsvarsmateriel- og rumområdet samt på militære studier", hedder det.

Amsterdam-traktaten tilskynder desuden til, at personale i EU skal klassificeres til at håndtere statshemmeligheder og militærstrategiske hemmeligheder.

Dansk undtagelse

Danmark deltager som observatør i Vestunionen og har derfor ikke vetoret mod militære beslutninger. Med Edinburgh-afgørelsen har Danmark også stillet sig uden for et kommende fælles militær i EU, men accepterer, at de øvrige EU-lande kan handle militært på Unionens vegne - blot uden dansk deltagelse. Hvis beslutningen om militær „kampindsats" flytter fra Vestunionen til EU, er Danmark det eneste land, som ikke har vetoret mod militære aktioner!

Den danske undtagelse hindrer ikke, at EU bliver en militær Union. Undtagelsen fjerner veto retten og deltagelsen med danske soldater, men uden undtagelsen var vi heller ikke forpligtet til at sende soldater, fordi der kræves enstemmighed mellem landene.

Ingen er forpligtet til at sende tropper mod deres egen vilje. Militære udrykninger kan kun besluttes i enstemmighed, eventuelt ved at nogle lande afholder sig fra at stemme.

En europæisk stat?

Hvis den nye erklæring i Amsterdam-traktaten skal tages for pålydende, er der lagt op til en gradvis opbygning af et fælles militær, som indgår i NATO med henblik på fælles forsvar, hvis vi bliver angrebet, men ellers er til rådighed for EU's statsministre til de opgaver, de måtte kunne blive enige om at iværksætte. Eventuelt vil statsministrene kunne blive enige ved, at nogle lande afstår fra at deltage, men tillader, at Unionen handler militært uden deres aktive deltagelse.

Amsterdam-traktaten styrker således den forsvarspolitiske dimension i EU. Sammen med de øvrige nye bestemmelser på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område vil traktaten være et vigtigt skridt i opbygningen af en

europæisk stat med en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og et fælles militær.

WEU mellem EU og NATO

WEU er i 1990'erne blevet et symbol på, men endnu ikke noget fulgyldigt udtryk for bestræbelserne på at give EU en forsvarspolitisk dimension. Ambitionen er ikke ny, idet et af de allertidligste forsøg på europæisk integration netop sigtede på forsvarspolitikken. Det var tanken om et europæisk forsvarsfællesskab, populært kaldet Europahæren, der udvikledes først i 1950'erne som en mulig ramme om den vesttyske genoprustning. Tanken blev torpederet i 1954 af den franske nationalforsamling, og den vesttyske genoprustning skete så i stedet inden for NATO.

Af Nikolaj Petersen - Professor i international politik, Institut for statskundskab, Aarhus Universitet

Herefter tog europæisk integration en anden retning med vægt på økonomisk samarbejde inden for EF. Først i begyndelsen af 1990'erne og efter ophøret af den kolde krig blev der politisk mulighed for også at inddrage sikkerheds- og forsvarspolitik. Det skete med Maastricht-traktaten af 1992, der kobled WEU på integrationsprocessen inden for rammerne af EU's såkaldte fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP). Maastricht-traktaten fastslog, at denne „omfatter alle spørgsmål vedrørende Den Europæiske Unions sikkerhed, herunder udformningen på lang sigt af en fælles forsvarspolitik, som med tiden vil kunne føre til et fælles forsvar“.

Konkret skulle koblingen finde sted, ved at EU kunne „anmode“ WEU om at „udarbejde og iværksætte de af Unionens afgørelser og aktioner, der har virkning på forsvarsområdet.“ WEU blev derved en slags operatør (entreprenør) for Unionen.

Bestemmelserne om den fælles forsvarspolitik blev stærkt omstridt i den danske debat om Maastricht-traktaten, og efter folkeafstemningen i juni 1992, blev forsvarspolitikken omfattet af de fire danske Edinburgh-forbehold. Forbeholdet fastlog blandt andet, at Danmark ikke ville være medlem af, men kun observatør ved WEU og i overensstemmelse hermed ikke ville deltage i „udarbejdelse og gennemførelse af afgørelser og aktioner inden for Unionen, som har indvirkning på forsvarsområdet.“

Kompromis

Når WEU med Maastricht-traktaten blev koblet løst til Unionen, var der tale om et kompromis mellem lande, der ønskede en endnu tættere kobling, i realiteten en sammensmeltning mellem EU og WEU, og lande, der i stedet ønskede WEU knyttet til og underordnet NATO. Efterfølgende har det vist sig, at de sidstnævnte kræfter er de stærkeste. Siden Maastricht har WEU's forhold til NATO udviklet sig stærkere end forholdet til EU, blandt andet gennem tanken om en særlig europæisk forsvarsidentitet (ESDI) inden for NATO, og ved at WEU i visse sammenhænge skal kunne trække på NATO-aktiver. Derimod har forholdet mellem WEU og EU ikke udviklet sig synderligt. Bestemmelsen om, at EU kan opfordre WEU til at forestå Unionens forsvarsmæssige aktioner, er kun blevet brugt én gang, i forbindelse med udsendelsen af en WEU-ledet politistyrke til Mostar i ex-Jugoslavien. Altså en meget beskedne begyndelse. Konkret må man derfor fastslå, at WEU i dag ligger betydeligt nærmere NATO end EU.

Tættere samarbejde mellem WEU og EU

Med Amsterdam-traktaten gøres et nyt forsøg på at koble WEU på EU. EU's forsvarspolitiske målsætning har fået en lidt anderledes udformning, idet sigtet nu defineres som „en gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik i overensstemmelse med stk. 2, som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det europæiske Råd (dvs. EU's stats- og regeringschefer) træffer afgørelse herom“.

Denne formulering er interessant i flere henseender. Således bestemmes det nærmere i det omtalte stk. 2, hvad der forstås ved forsvarspolitik, nemlig humanitære opgaver, redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og fredsskabende opgaver i forbindelse med krisestyring.

Disse opgaver er identiske med de såkaldte Petersberg-opgaver, der siden 1992 har været defineret som WEU's hovedopgaver. EU lægger sig hermed tæt op ad WEU i sin forsvarspolitiske forståelse.

Dette er samtidig en formulering, som udelukker de egentlige forsvarsopgaver. Ganske vist siges det, at den fælles forsvarspolitik kan føre til et egentligt fælles forsvar, hvis det vedtages enstemmigt af stats- og regeringscheferne. En sådan beslutning er der imidlertid ikke nogen som helst udsigt til bliver truffet, fordi vigtige medlemslande som Storbritannien, Tyskland og Holland er imod det.

Amsterdam-traktaten fastslår, at WEU har en „operationel kapacitet“, især vedrørende Petersberg-opgaverne. Dette er nok noget af en overdrivelse, men afspejler, at der gennem de senere år er arbejdet seriøst med at udvikle WEU til en organisation, der kan påtage sig opgaver i den lavere og blødere ende af sikkerhedsskalaen. Det siges videre i traktaten, at Unionen skal oprette tættere institutionelle forbindelser med WEU; hvordan dette kan ske, bliver dog udskudt til senere afgørelse.

Traktaten åbner også formelt mulighed for, at WEU helt integreres i Unionen, „hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom“. En sådan afgørelse er der dog ikke i dag nogen udsigt til. Sammensmeltningen af EU og WEU ligger derfor - med mindre NATO-samarbejdet bryder sammen - langt ude i fremtiden.

Amsterdam-traktaten bestemmer endvidere modsat Maastricht-traktaten, at NATO er overordnet WEU.

Udviklingen af det forsvarspolitiske samarbejde skal nemlig respektere medlemmernes forpligtelse over for NATO og være forenelig med den sikkerheds- og forsvarspolitik, der fastlægges i NATO. Dette betyder, at NATO anerkendes som den organisation, der har ansvaret for den „hårde“ sikkerhedspolitik, dvs. det egentlige forsvar og de tungere dele af de fredsbevarende operationer.

Inden for denne overordnede ramme kan EU og WEU operere i et endnu ikke klart defineret samarbejde om den „blødere“ ende af sikkerhedspolitikken. Traktaten bestemmer her, at Unionen „benytter sig af“ WEU til at udarbejde og iværksætte sine forsvarspolitiske afgørelser. Visse lande havde ønsket, at Unionen fik ret til at „instruere“ WEU, men det kunne der ikke skabes enighed om.

Snævre rammer

Hvorledes forholdet mellem EU og WEU faktisk vil udvikle sig, er derfor uklart, men man bør være opmærksom på, at stærke lande med Storbritannien i spidsen ikke er interesseret i, at forholdet EU-WEU udvikler sig stærkere end forholdet NATO-WEU. Med i billedet hører også, at WEU i dag kun har 10 af EU's 15 lande som fulde medlemmer, mens de resterende fem har observatørstatus. Dette sætter snævre grænser for, hvorledes forholdet mellem de to organisationer kan udvikle sig.

Fem myter om VEU

Det blev i EU's Maastrichttraktat og en samtidig beslutning i den Vesteuropæiske Union (VEU) erklæret, at de to organisationer udgjorde en integrerende helhed - en formulering, der også kan findes i Amsterdamtraktaten. Dette er faldet mange for brystet, bl.a. fordi det blev tolket således, at EU nu bevægede sig ind på forsvarspolitikens område - hvilket ikke behagede vore hjemlige EU-modstandere.

Af Bjørn Møller - Seniorforsker v. Center for Freds- og Konfliktforskning

Dette fik EU-tilhængerne i regering og Folketing til at forhandle sig frem til et yderligere dansk EU-forbehold, nemlig at vi ikke skulle være med i VEU. Andre så imidlertid beslutningen som et tegn på, at Danmark nu var på vej ind i VEU „ad bagdøren“, hvilket af erklærede antimilitarister blev opfattet som en snigende militarisering. En nærmere analyse vil dog afsløre, at modstanden mod såvel VEU som EU påståede militarisering stort set beror på myter.

Myte 1: VEU betyder europæisering af forsvaret

Det er nærliggende at tro, at beslutningerne indebærer, at de europæiske EU og/eller VEU-medlemmer vil opbygge et fælles forsvar, måske endda en „europahær“ (som det i sin tid blev foreslået af Willy Brandt). Noget sådant ville da også give ganske god mening, dels fordi de europæiske medlemslandenes sikkerhed hænger uløseligt sammen i kraft af deres gensidige afhængighed på så mange andre felter - dels fordi deres samlede forsvarsevne skulle være fuldt tilstrækkelig til at imødegå enhver sandsynlig trussel, især hvis det kunne gøres klart for enhver, der måtte pønse på et angreb, at de ville stå last og brast efter „én for alle

Klippet fra Politiken.

og alle for én"-princippet.

På den anden side er der absolut intet der peger på, at det vil gå sådan. Tværtimod har EU's historie lige siden Romtraktaten været præget af en afvisende, næsten jomfrunalsk, holdning til alt, hvad der lignede sikkerheds- og forsvarspolitik, som medlemslandene insisterede på at bevare som et nationalt anliggende - for herefter (for de flestes vedkommende) at overlade det til NATO. Ikke engang noget særligt samarbejde m.h.t. våbenproduktion har man kunnet enes om med det paradoksale resultat, at vi alle har købt amerikanske i stedet for europæiske våben.

Myte 2: VEU betyder farvel til NATO

VEU kunne umiddelbart synes at være et oplagt alternativ til NATO, især efter den kolde krig, hvor det samlede forsvarsbehov er blevet reduceret. Forskellen mellem VEU og NATO er først og fremmest, at Frankrig er med i den første, og USA i den anden - og heri ligger da også blokeringen. Hvorfor skulle nogen lande ønske at udskifte amerikanske med franske sikkerhedsgarantier, når det ikke er meget mere troværdigt, at Paris skulle risikere sin nationale overlevelse for andre staters skyld end at Washington skulle være villig til noget sådant - og når USAs totale (atomare og konventionelle) „beskyttelsesmagt“ er så meget større, end hvad Frankrig på nogen måde ville kunne tilbyde.

VEU kan derfor i bedste fald blive det bedste alternativ til NATO, dvs. et som man med fordel kunne falde tilbage til, hvis USA engang skulle trække sig ud for at vende tilbage til sin fordums isolationisme. Heraf følger imidlertid ikke, at man ustraffet kan opbygge denne tilbagefalds-option. Jo mere de europæiske lande nemlig ser ud til at kunne forsvare sig selv, jo mere sandsynligt bliver det, at USA vælger at lade dem gøre det.

Næsten det samme gælder ideerne om at gøre VEU til den europæiske „søjle“ i NATO og herved opnå en form for ligeværdighed med USA. Flere deklamationer med dette indhold til trods vil VEU næppe nogensinde kunne udvikle sig til en sådan søjle af den simple grund, at USA ikke ville være med til det. Hvorfor skulle Washington, der ikke har behov for europæisk assistance, dog acceptere en position som Bruxelles' ligemand? Så hellere pakke sammen og lade europæerne klare sig selv - hvilket europæerne da også er udmærket klar over, hvorfor de utvivlsomt vil lade det blive ved „søjle-snakken“ som et ufarligt alternativ til egentlige beslutninger.

Myte 3: VEU betyder militarisering af EU

Man kunne frygte, at integrationen med VEU vil få EU til at lægge stigende vægt på det militære. Hvis dette skulle ske, ville den egentlige årsag imidlertid være, at de toneangivende lande i VEU (England, Frankrig, Tyskland) var kommet til den konklusion, at der var et behov for en højere militære profil, hvilket næppe kunne undgå at smitte af på VEU. I så fald ville det imidlertid også uundgåeligt komme til at præge EU, med eller uden integration med VEU - selvom EU måske ville have noget lettere end VEU ved at afvise militariseringsforsøg ved at slå på ovennævnte „militær-tabu“. Kun hvis EU og VEU smeltede helt sammen, og EU derfor opgav tabuet, ville faren for militarisering være reel, og kun hvis (som minimum) alle tre nævnte stormagter sammen stod bag militariseringsforsøgene.

Selvom man måske ikke helt kan afvise denne risiko, er der ingen tegn på, at den vil blive virkelighed - og mange grunde til at forvente det modsatte. Den vigtigste grund er nok, at EU i dets nuværende form yder så åbenbare bidrag til den europæiske sikkerhed - ikke så meget ved at være et „redskab“, der bruges til at „gøre noget“ med, men snarere ved selve sin eksistens og natur: Ikke blot mister lande, der er medlemmer af EU, motiver til at gå i krig med hinanden som følge af deres gensidige afhængighed. Lande, der ønsker at blive optaget, tvinges også til hvad nogle har kaldt „præemptiv adaptation“ - dvs. til at tilnærme sig EU's normer (bl.a. om fredelig løsning af etniske konflikter), allerede inden der er blevet stillet krav herom.

Myte 4: Europæisering betyder farvel til nationalt forsvar

Kritikere forestiller sig også at VEU-medlemskab betyder øget forsvarsmæssig integration og hermed tab af reel national suverænitet på det sikkerheds- og forsvarspolitiske felt. De peger bl.a. på en tilsyneladende automatik i VEU-traktaten i hvis art. 5 det hedder, at „såfremt nogen af [medlemsstaterne] måtte blive udsat for et væbnet angreb i Europa, vil [de øvrige] ... yde den angrebne part al den militære og anden hjælp og bistand, der ligger inden for deres formåen“. NATO-traktaten er lidt mindre forpligtende, idet det i dennes art. 5 blot hedder, at medlemslandene vil betragte et væbnet angreb på et af dem som et angreb på dem alle, og undsætte den eller de angrebne medlemmer ved at tage „sådanne skridt som de betragter som nødvendige“ for at genoprette og bevare sikkerheden i det nordatlantiske område.

Den reelle forskel er dog langt mindre end de forskellige formuleringer antyder. Tror nogen virkelig, at f.eks. Frankrig eller England ville gå i krig for et andet medlemslands skyld blot fordi det står i traktaten? Er det ikke vurderingen af nationale sikkerhedsinteresser, der bestemmer den slags „eksistentielle“ beslutninger?

VEU tiltag som det fransk-tyske samarbejde og Eurokorpset til trods er den reelle militære integration i VEU langt mindre end indenfor NATO - hvor man både har fælles kommandostrukturer, infrastrukturprogrammer, øvelser,

osv. og hvor integrationen sågar er intensiveret efter den kolde krigs ophør med opbygningen af egentlige multinationale enheder.

Det er derfor længe siden, lande som Danmark har haft noget, man med rimelighed kunne kalde et „nationalt forsvar". Vi har snarere ydet et nationalt bidrag til et samlet NATO-forsvar med alt hvad dette har indebåret, både i form af øget sikkerhed og af begrænsninger i vores nationale handlefrihed. Et VEU-medlemskab ville ikke ændre synderligt på dette forhold, der især skyldes vores lidenhed. Det ville i hvert fald ikke betyde noget farvel til et nationalt forsvar, vi forlængst har opgivet.

Myte 5: VEU-medlemskab betyder militarisering

Det er ubestrideligt, at VEU er en militær alliance, der derfor tillægger militære magtmidler en vigtig rolle - herunder også de atomvåben, som to af medlemsstaterne (England og Frankrig) råder over. Nøjagtig det samme gælder imidlertid NATO, der lige så lidt kan forventes at gå i spidsen for krav om, at USA skulle afruste eller give afkald på sine atomvåben.

Ligesom NATO er VEU nogenlunde lige så „militaristisk" og atomvåben-venlig som medlemslandene, selvom der i begge organisationer naturligvis sker en vis samordning af både synspunkter og praksis. De mest militaristiske og atomvåbenfixerede stater modererer deres synspunkter og aktiviteter, mens de mest kritiske modererer deres kritik på en sådan måde, at alliansens politik kommer ret tæt på et gennemsnit af medlemslandenes - dog naturligvis et, der er vægtet efter landenes størrelse.

Hertil kommer, at hovedtendensen gennem 1990erne har været generel nedrustning og en mindsket rolle for atomvåbnene. Traditionelt har alliancer intet kunne stille op overfor sådanne tendenser, selvom det ofte har været forsøgt, især fra NATOs side. NATOs fastsættelse af styrkemål (f.eks. beslutningen fra 1978 om en årlig stigning i forsvarsbudgetterne på 3%) er imidlertid systematisk blevet ignoreret af alle medlemslande (med Norge som den eneste, og kun delvise, undtagelse), der alle fastlagde deres forsvarsudgifter ved nationale politiske beslutninger. VEU har til dato ikke forsøgt sig med bindende beslutninger, og der er absolut intet der tyder på, at den ville have større held med noget sådant end NATO.

Konklusion

Konklusionen af den ovenstående punktering af myterne omkring VEU må nok være, at debatten stort set er en storm i et glas vand. VEU indeholder langt mindre substans end såvel tilhængere som modstandere tilskriver den. Der er derfor ikke meget at vinde for Danmark ved at tilslutte sig VEU, men på den anden side ikke noget væsentligt at tabe. Langt vigtigere er det, hvordan EU i øvrigt udvikler sig på de ikke-militære områder, f.eks. i forholdet til det tidligere Østeuropa og Nordafrika. Den har her muligheden for at blive det allervigtigste bidrag til europæisk sikkerhed. Dette vil hverken ske ved at EU udvikler sig til en ny militær alliance, eller ved at den integrerer sig med en allerede eksisterende, men simpelthen ved at EU er der og udgør et umådelig attraktivt marked og politisk, socialt og økonomisk fællesskab, som andre lande kan gøre sig håb om at blive optaget i.

Efter den kolde krig:

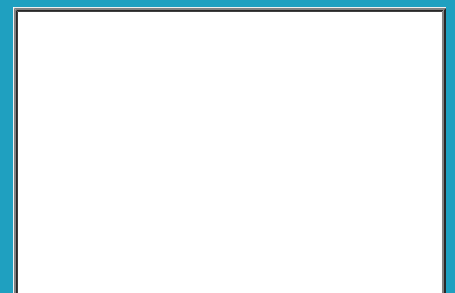
WEU og NATO - konkurrence mellem stormagterne

En gennemgang af den historiske baggrund afslører noget, der helst ikke tales så meget om herhjemme: at forholdene mellem WEU og NATO er præget af indbyrdes konkurrence og udtryk for rivaliseren mellem stormagter.

Af Gert Petersen, medlem af folketinget for Socialistisk Folkeparti

Den Vesteuropæiske Union (WEU) blev oprettet i 1948 af Frankrig, Storbritannien og de tre Benelux-stater. Det var en klassisk militæralliance. De fem stater lovede hinanden ubetinget solidaritet, hvis en af dem blev angrebet, men militær integration var der ikke tale om, højst en vis fælles planlægning af, hvordan en storkrig skulle føres.

Allerede året efter blev NATO oprettet, og dermed fik USA en central placering. NATO etablerede en integreret militær struktur (SACEUR m.m.) og blev følgelig til meget mere end den klassiske militæralliance. Da NATOs formål var det

samme som WEU's, havde en nedlæggelse af WEU været logisk. Det skete ikke, men udviklingen af WEU blev sat i stå. Den opgave, WEU havde stillet sig, skulle varetages af NATO.

WEU fik påny en vis betydning i 1954, da vestmagterne ønskede at få Vesttyskland (BRD) genoprustet og integreret i Vestens militærstruktur, men uden at give BRD en dominerende rolle. Det blev først forsøgt med oprettelsen af en „europahær“, men den strandede på gaullistisk modstand.

Derefter undfangede man en sindrig idé (som gaullisterne kunne leve med): Vesttyskland blev optaget i NATO og i WEU. Det sidste primært for at underlægge BRD en kontrolmekanisme, der skulle overvåge at BRD respekterede en række rustningsbegrænsninger (bl.a. vedr. ubåde og fly). Aftalerne herom blev indgået i 1955.

I mere end 25 år herefter hørte man næsten intet til WEU. Kontrollen med den vesttyske oprustning bortfaldt i takt med, at de omtalte begrænsninger gradvis blev ophævet. Der var på det nærmeste ingen funktioner tilbage til WEU, og organisationens ledelse, et ministerråd, holdt simpelthen op med at mødes. WEU var blevet til en tom skal.

WEU får nyt liv

Men skallen var der altså. Og i 1984-86 begyndte Frankrig at interessere sig for at få den fyldt ud! Samme Frankrig havde siden de Gaulles dage haft et anstrengt forhold til NATO og især USAs førerposition. I 1966 havde de Gaulle trukket Frankrig helt ud af NATOs integrerede militærstruktur. Nu, en snes år senere, begyndte Mitterrand så småt at opbygge en „fransk“ struktur. På fransk initiativ blev WEU-traktaten ændret, og regelmæssige rådsmøder i WEU blev genoptaget. Samtidig begyndte Frankrig at luften ideer om et særligt forhold mellem EF og WEU - det der er blevet kaldt en „europæisk forsvarsdimension“.

Murens fald i 1989 gav disse ideer medvind. Mitterrand gjorde sin accept af tysk genforening afhængig af visse betingelser. En af dem var tysk støtte til den „europæiske forsvarsdimension“, hvilket kom til udtryk i Kohl-Mitterrands opfordring til EFs regeringskonference om at sætte en „politisk union“ (med forsvarsdimension) på dagsordenen.

Det skete som bekendt med Maastricht-traktaten, der gjorde WEU til EU's militære arm. Sideløbende hermed blev der taget skridt til at genoplive WEU i praksis, med oprettelse af en fransk-tysk styrke, oprettelse af en „planlægnings-celle“ og udpegning af nationale styrker, der er „answerable to WEU“. WEU søgte også at komme med i Golfkrigen og senere (som redskab for EU) i ex-Jugoslavien. I begge tilfælde blev det dog til en såre beskeden indsats.

Det har flere grunde: WEU er stadig en svag organisation, både fordi der ikke er tale om nogen integreret struktur (ingen fælles overkommando som SACEUR i NATO), og fordi WEU's medlemsstater ikke råder over tilstrækkeligt højteknologisk udstyr. Her er det NATO, der tæller, primært fordi USA er med: USAs årlige militærbudget er dobbelt så stort som WEU-staterne tilsammen. Og NATO (læs USA) våger skinsygt over sit monopol på dominans i Europa.

Det sidste er kommet klart til udtryk i kompromiset om NATOs CJTF-koncept. (CJTF står for Combined Joint Task Forces). Det indebærer, at der i givne tilfælde kan oprettes særligt sammensatte styrker - også rent europæiske, uden USA-deltagelse, som kan gøre brug af NATOs (USAs) højteknologiske materiel, hvis NATO-rådet med enstemmighed godkender det. Hermed har USA sikret sig vetoret.

Den skjulte dagsorden

Udviklingen i og omkring WEU må altså forstås indenfor rammerne af en gammeldags rivaliseren mellem stormagterne. Den kan være svær at gennemskue, fordi de jo alle er „allierede“, uden ideologiske modsætninger, og ivrige efter at fremtræde som gode venner. Når de er på noget, der ligner kollisionskurs, lægger de låg på.

Et eksempel: I de sidste år er der talt meget om, at Frankrig var på vej tilbage til det integrerede NATO, - følgelig kan Frankrig vel ikke være ude på at genere NATO med sin WEU-politik. Bevares, der er det problem med, at Frankrig strider med USA om, hvem der skal være chef for NATOs middelhavsstyrker, men det ordner sig nok, sagde man. Sidste nyt i den sag er imidlertid, at Frankrig kategorisk har meddelt, at Frankrig ikke vender tilbage til NATOs militærorganisation, før USA har opgivet den omtalte chefpost. Men den nyhed gøres der ikke meget ud af.

Klippet fra Enhedslisten.

Sandheden er, at der er en skjult dagsorden: Under Amsterdam-forhandlingerne blev det klart, at det er lykkedes Frankrig at samle 7 EU-stater om et forslag, der skal forvandle EU til en militær pagt gennem fusion med WEU. Forslaget blev denne gang bremset af 5 eller 6 andre stater, bl.a. Storbritannien. Men intentionen var og er ganske klar: hvis forslaget føres igennem, vil der ikke være nogen logisk begrundelse for at opretholde NATO. Så vil „Europa“ være sin egen militære stormagt.

Billedet blev sløret noget af diskussionen om krisestyring. Baggrunden er, at den store trussel er væk - hvad skal man så med organisationer, der er beregnet på at udkæmpe storkrig? NATO kom først med svaret: de skal bruges til krisestyring. I 1992 fulgte WEU efter med Petersberg-opgaverne, der netop handler om krisestyring.

Men den fransk inspirerede plan om at lade EU overtage WEU's rolle rækker langt ud over krisestyring. For WEU er en kollektiv forsvarspagt, beregnet på at udkæmpe storkrig, og det princip blev ikke opgivet i Petersberg. Lige så lidt som NATO (der er titusind gange mere effektiv end WEU) opgav samme grundlæggende princip.

Øget rivalisering mellem Europa og USA

Genoplivningen af WEU er følgelig udtryk for øget rivaliseren eller konkurrence mellem stormagter, især USA og visse europæiske magter med Frankrig i spidsen. På nuværende tidspunkt er WEU dog ikke nogen militær faktor af betydning, men en gruppe af staterne i EU stræber efter at gøre „Europa“ til en militær stormagt på linie med USA, og hertil vil de bruge WEU. Hvis det lykkes, bliver verden endnu mere ustabil: der tegner sig et billede af en stribe kraftcentre i indbyrdes rivaliseren, i hvert fald USA (det meste af) Europa, Rusland og Kina. Altså hverken et „helt Europa“ eller en „hel verden“.

Dermed vil vi være kommet så langt væk fra forhåbningerne i 1990 som det er tænkeligt. Nogle af dem var også illusoriske - den kolde krig skyldtes ikke kun ideologiske modsætninger. Alligevel var der enestående muligheder, fordi den helt dødelige trussel om atomkrig var borte, i hvert fald for en tid.

Andre problemer opstod, især omkring nationalisme og grænsedragning, og de trak nye blodige spor efter sig. Derfor må man erkende, at der var (og er) reelt behov for krisestyring, af og til også med væbnet magt. Men så heller ikke mere: der var (og er) ikke behov for titusinder af tanks og kampfly og artilleri og atomvåben og anden højteknologi, der kun kan tjene et formål: at udkæmpe en storkrig.

Gen-militarisering

Tænk hvis NATO i 1991-92 havde konkluderet, at nu skrotter vi alt isenkram beregnet til storkrig og beholder kun, hvad der er brug for til krisestyring (altså uendeligt meget mindre), og hvis WEU-staterne havde konkluderet, at nu er der slet ikke behov for den kimære, WEU altid har været! Det havde været at handle ansvarsbevidst. Og især, hvis man derudover havde indset, at tiden rinder ud for store militærorganisationer som NATO, og at de opgaver, der måtte være, burde løses af OSCE og især FN.

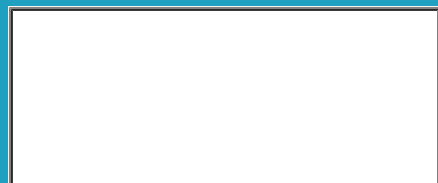
I stedet gjorde stormagterne, og især USA, hvad de kunne for at udsulte FN og undergrave FN's muligheder for at forebygge eller løse kriserne, så FN i sin nød må bruge NATO som „entreprenør“. Og efter et par års tøven begyndte NATO oven i købet at satse på udvidelse af organisationen og styrkelse af det krigeriske beredskab! Hele denne udvikling fører til en genskabelse af den gamle verden, med al den usikkerhed, frygt, og farer, - bare med den forskel, at den ideologiske modsætning er borte, men det skal man ikke lade sig narre af. Det er nødvendigt at gå imod hele denne gen-militarisering af international politik. Men udvejen er ikke at styrke WEU eller gøre „Europa“ til en militær stormagt. Det er blot at fremskynde en dødsensfarlig proces.

WEU i dag uden større betydning

Jeg er tilhænger af det videst mulige internationale samarbejde - helst mellem demokratiske lande men også med lande, der via det internationale samarbejde kan bibringes en demokratisk udvikling. Jeg er derfor også tilhænger af EU, men naturligtvis ikke ukritisk.

Af Lasse Budtz, journalist

Jeg kan derimod ikke acceptere begrebet "Europas Forenede Stater". Samarbejdet må finde sted mellem selvstændige nationer, da de europæiske lande er alt for forskellige og har alt for divergerende traditioner, sprog og kultur. Jeg bryder mig heller ikke om, at de små lande mere eller mindre tvinges til at følge de stores politik.

Når jeg skriver disse ting, er det, fordi disse holdninger er en baggrund for min opfattelse af WEU. Jeg har nogle instinktive reaktioner, når spørgsmålet om WEU (påny) rejses. Den første automatiske reaktion er: Hvad skal vi i grunden med WEU? Hvad kan WEU udrette, som NATO ikke langt bedre og langt mere effektivt kan tage sig af? Jeg er selvsagt opmærksom på, at der er medlemmer af EU, som ikke er med i NATO, men skulle en trussel dukke op - jeg har svært ved at se hvorfra - vil de efter min mening mere eller mindre automatisk blive inddraget i samarbejdet.

Dertil kommer, at WEU primært er en fransk opfindelse, og den er især i sin nyere udgaver tænkt som et europæisk forsvarsapparat, der ikke kommanderes af amerikanerne. Da jeg også er tilhænger af dansk deltagelse i NATO-samarbejdet, hvad mange mennesker af forskellige grunde synes at have svært ved at forstå, kan jeg ikke se nytten i et alternativt forsvarssamarbejde via WEU, da NATO har evnen, erfaringerne og udstyret til at løse mulige sikkerhedsopgaver langt bedre end selv et moderniseret WEU.

Men dertil kommer to meget væsentlige observationer eller opfattelser. Selve medlemskabet af EU giver en slags sikkerhed. EU er også en sikkerhedspolitisk organisation - først og fremmest fordi demokratiske lande, der er tæt forbundet i et økonomisk samarbejde, selvfølgelig ikke angriber hinanden. Der skal ligefrem politiske jordskred til at fremkalde en situation, hvor to EU-lande havner i en egentlig sikkerhedspolitisk konfrontation. Hvis Tyskland og Frankrig ikke havde tilhørt det samme europæiske fællesskab, var de højst sandsynligt havnet på hver sin side i det jugoslaviske opgør. Tyskerne hos kroaterne og franskmændene hos serberne. EU er i langt højere grad en sikkerhedsgaranti, end folk almindeligvis er opmærksom på.

Udvid EU og NATO

Den anden holdning, jeg gerne vil fremhæve, er min tilslutning til planerne om en udvidelse af såvel EU som NATO. EU burde være udvidet, før man tog fat på NATO. Det tager ganske vist længere tid at foretage EU-udvidelsen, men den er fredelig, og Rusland er nået meget tæt ved at sige, at man bifalder EU-udvidelsen. Man har under alle omstændigheder tilkendegivet, at man anser det for en god ide, at Estland bliver medlem - og at Rusland i øvrigt gerne selv vil være med.

Med hensyn til NATO-udvidelsen er situationen en ganske anden. Selvom Rusland har indgået en næsten opsigtsvækkende samarbejdsaftale med NATO - en aftale, der åbner mulighed for samarbejde på en lang række områder - så er modstanden mod NATO-udvidelsen i Rusland uhyre massiv. Jeg ser meget gerne en udvidelse både af EU og NATO, men at bringe NATO næsten helt frem til den russiske grænse, opfattes naturligvis i Moskva som en unødigt provokation. Derfor må betingelsen for NATO-udvidelsen være enten en russisk deltagelse - og hvorfor egentlig ikke? - eller en særlig traktat, der giver Rusland en slags garantier af sikkerhedspolitisk art, så mistænksomheden over for udvidelsen kan erstattes med et tillidsforhold.

Jeg må i samme åndedrag konstatere, at jeg er stærkt i tvivl om, at NATO-udvidelsen kan gennemføres med alle de lande, der har ansøgt, og foreløbig forhandler man jo også kun med tre: Polen, Tjekkiet og Ungarn. Jeg er meget i tvivl om, hvorvidt der overhovedet bliver en anden runde. Dels er tvivlen i det amerikanske Senat, der skal ratificere en eventuel optagelsesaftale, stor. Dels er der stærk uenighed om, hvem og hvordan udgifterne skal betales. Men lad det nu ligge. Hovedårsagen til min holdning til udvidelserne har intet med nuværende trusler (som ikke findes) at gøre eller en almindelig nervøsitet ved fremtiden.

Jeg synes "bare", at vi må anstrenge os til det yderste for ikke at få Europa spaltet påny. Og hvad er i grunden mere naturligt, end at de europæiske lande samarbejder uden at miste deres identitet. Vi burde i fællesskab f.eks. kunne løse problemerne, der er relaterede til flygtningene og de "fremmede". Faktisk er det vores pligt. Og vi er rige nok, og vi burde også være humanistiske nok, til at løse denne opgave. Men måske gør vi det bedst og sikrest i fællesskab.

Hvorfor WEU?

Men hvorfor udstyre EU med en såkaldt forsvarsdimension? Hvad skal vi med den? Hvis vi forestiller os EU udstyret med fælles militære styrker, ville vi jo i løbet af meget kort tid have i den selv samme konfrontationssituation overfor Rusland, som NATO befinder sig i. Det turde være indlysende og logisk, at russerne ville opfatte et sådan EU-forsvar som rettet mod dem. Hvem skulle der ellers være tale om?

I Amsterdam-erklæringen står der i artikel J.1., at "Unionen fastlægger og gennemfører en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, der dækker alle områder inden for udenrigs- og sikkerhedspolitikken". I Artikel J 7 går man

længere ved at skrive, at "Den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik omfatter alle spørgsmål vedrørende Den Europæiske Unions sikkerhed, herunder en gradvis udformning af en fælles forsvarspolitik, i overensstemmelse med stk. 2, som vil kunne føre til et fælles forsvar, hvis Det Europæiske Råd træffer afgørelse herom". Lidt længere nede i Amsterdam-dokumentet taler man om "WEU's integration i Unionen".

Men, hvad der er særdeles vigtigt, er indholdet af det nævnte stk. 2. For her står: "De spørgsmål, der er omhandlet i denne artikel, omfatter humanitære opgaver og redningsopgaver, fredsbevarende opgaver og kampstyrkers opgaver i forbindelse med krisestyring, herunder fredsskabelse". Hvis EU vil prøve at påtage sig opgaver af den her nævnte karakter, skal beslutningen træffes i enighed, idet det enkelte medlemsland dog kan undlade at deltage i afstemningen. Sker det, skal man respektere de øvrige landes enighed. Under alle omstændigheder behøver det enkelte medlemsland slet ikke at deltage i den mulige aktion. Men dertil skal unægtelig føjes, at de opgaver, som nævnes i stk. 2, lige netop er den slags aktioner, Danmark har været med til at gennemføre heldigvis med stor dygtighed og effektivitet i mange år.

Der er nogle væsentlige punkter, der bør tilføjes. Medlemslandene kan bestemme, at de kun vil træffe udenrigspolitiske beslutninger ved kvalificeret flertal. Men bestemmelsen kræver enstemmighed. Man vil oprette en "planlægningsenhed", hvor man analyserer udviklingen, vurderer EU's udenrigspolitiske interesser og foretager hurtig varsling. Endelig skal man overveje EU's handlingsmuligheder. Der kan jo være flere.

Hvis man tænker sig EU's anvendelse af WEU efter disse principper, behøver Danmark ikke at deltage i bestræbelser for at give unionen en særlig forsvarsdimension. Og hvis man forstår, at WEU i realiteten intet kan foretage sig uden i samarbejde med NATO og efter en henstilling fra FN's sikkerhedsråd, så er modellen pludselig ved at blive acceptabel.

Ifølge Edinburgh-aftalen har Danmark som bekendt taget forbehold vedrørende et eventuelt forsvarspolitisk samarbejde i EU. Det fastslås også i Amsterdam-dokumentet, at Danmark ikke deltager i "udarbejdelsen og gennemførelsen af afgørelser og aktioner i EU, som har indvirkning på forsvarsområdet". Men Danmark vil ikke forhindre andre EU-landes samarbejde på dette område. Danmark kan dog på et hvilket som helst tidspunkt meddele, at vi ikke længere vil benytte forbeholdet. Men det vil kræve en folkeafstemning.

I første omgang skal vi stemme om Amsterdam-traktaten, hvor Danmarks forbehold opretholdes. Jeg vil anbefale et Ja. I mellemtiden deltager jeg gerne i overvejelser om et mere realistisk samarbejde om og i WEU. Danmarks forhold til WEU har efter min mening ikke længere nogen større betydning.

Ikke militær, men demokrati skaber fred

De fleste af dem, der indtil for få år siden overhovedet havde kendskab til, at der er noget, der hedder Vestunionen (WEU), regnede vist med, at den lige så stille ville gå i sin grav i 1998, når den 50 årige traktat fra 1948 udløber.

Af Aase Bak Nielsen, Kvinder for Fred

NATO og siden EF tog magten fra WEU. Men i slutningen af 80'erne skete der noget. Flere og flere begyndte at se EF udvikle sig til en union, til én stat, til Europas Forenede Stater.

For at en stat kan fungere som sådan, må den have en stats kendetegn: faste ydre grænser, fælles pengesystem og et fælles militær, der kan beskytte denne stat mod fjender udefra.

EF skulle laves om til EU. Med Maastrichttraktaten 1993 blev den fælles mønt besluttet foruden begyndelsen på fri transport uden grænsekontrol. Fælles militær var der større uenighed om. Der blev arbejdet ihærdigt på det fra flere landes side, mens Danmark klart havde sagt nej i den folketingserklæring, Memorandum'et fra 1990, som var „Danmarks ja til EF-unionen".

For at komme videre i arbejdet for fælles militær, fandt man på at genoplive WEU. Så kunne man hævde, at det ikke var et EU-militær, men et mellemstatsligt samarbejde uden for EU - godt nok indgået af stort de samme, som er med i EU.

Danmark WEU-observatør

Uden folkelig debat og afstemning meldte Folketinget Danmark ind som observatør i WEU i 1992. Det skete inden

om-afstemningen om Maastricht- traktaten med Edinburgh-afgørelsen. I den står der, at Danmark ikke er forpligtet til at blive fuldgyldigt medlem af WEU (som om EU kunne forpligte nogen til det!) og dernæst at Danmark „i overensstemmelse hermed" ikke deltager i afgørelser og aktioner på forsvarsområdet.

Men der er ingen overensstemmelse her, for ifølge deklARATIONEN om WEU's observatører „vil Danmark have samme rettigheder og pligter som fuldgyldige medlemmer angående funktioner, der påføres WEU fra andre fora og institutioner, som Danmark tilhører".

Da Danmark jo tilhører EU, har Danmark altså samme pligter som de andre WEU-lande i forhold til det, EU anmoder WEU om at gøre!

Danmark tager desuden ikke afstand fra de steder i traktaten, hvor det påpeges, at WEU er „en integrerende del af udviklingen af Den Europæiske Union" og „Unionen anmoder WEU . . . om at udarbejde og iværksætte de af Unionens afgørelser og aktioner, der har indvirkning på forsvarsområdet".

Da WEU i sig selv er magtesløs, har man opfundet et Storm P-system: EU anmoder WEU om at gå ind militært - WEU spørger NATO (hvis europæiske medlemmer stort set er lig med WEU) om lån af materiel, som WEU ikke selv har - NATO spørger USA om lov til at overlade sagerne og opgaven til „Europa". „Men hvis det er en vigtig konflikt, vil vi selvfølgelig selv deltage", udtalte en USA-embedsmand iflg. Aalb. St. 5/6. 96.

Danmark i et dilemma

Danmark har bragt sig selv i et dilemma: Får WEU en forsvarsopgave fra EU, ramler vores „EU-forbehold" sammen med WEU-observatørers „samme pligter som fuldgyldige medlemmer".

Er det WEU selv, der beslutter, har vi så pligt eller ret til at deltage? (det er jo ikke noget, der er påført fra andre fora, vi er medlemmer af).

Hvad med det påståede forbehold, når EU anmoder WEU om at deltage i humanitære hjælpeopgaver? Det har jo ikke noget med forsvar at gøre.

Er meningen med det tilsyneladende forkludrede forløb at få danskerne til at sige: „Det er ikke til at finde ud af, så lad os dog melde os rigtigt ind i WEU"?

Tættere samarbejde mellem WEU og EU

I Amsterdamtraktaten foreslåes endnu tættere samarbejde mellem WEU og EU. Nu er det ikke længere fælles forsvarspolitik „på langt sigt", men „en gradvis udformning". Og den målsætning har Danmark ikke taget forbehold overfor. Heller ikke over for protokollen, der påbyder udvidet samarbejde mellem WEU og EU inden et år. Ifølge art. 17 kan Det europæiske Råd (statsministrene) træffe afgørelse om fælles militær - altså fuldstændig integrering af WEU i EU uden nogen traktatændring.

Det bliver vanskeligere og vanskeligere at hævde, at EU ikke har noget militær!

WEU en misforståelse

Efter min mening er genoplivningen af WEU, hvad enten den er en del af EU eller ej, en stor misforståelse, hvis man alvorligt ønsker at opbygge „en ny verdensorden".

Udbygning af militæralliancer er udtryk for, at man endnu lever i tankegangen fra den kolde krig - eller fra korsfarernes tid!

Man lever stadig i troen på, at fred er afhængig af militære trusler, og at fred kan skabes gennem nedskydning af „de andre".

Fjendebilledet øst-vest er heldigvis krakeleret, men man opfinder nye fjender: De fattige fra den tredje verden, som skal holdes borte fra vores rige bord. Muslimerne, der vil ødelægge den kristne, vesteuropæiske kultur - som om Europa har oprådt særligt kristent over for de fattige og muslimerne!

Afskrækkelse og atomvåben

WEU's toppolitikere holder fast i afskrækkelses-strategien og i atomvåbnene. Gang på gang præciseres det i erklæringerne fra WEU-topmøderne, at hvis fred i frihed skal være „troværdig og effektiv, må strategien om afskrækkelse og forsvar fortsat baseres på en passende blanding af atombevæbnede og konventionelle styrker, hvor kun atomvåbnene kan stille en mulig aggressor over for en uacceptabel risiko" (Haag-plattformen, 27/10. 87), og denne strategi, herunder Storbritanniens og Frankrigs „atomvåbenstyrkers bidrag til de allieredes samlede afskrækkelse og sikkerhed" forsikres opretholdt i et notat fra det danske udenrigsministerium (23/11.95).

WEU accepterer ikke atomvåbenfrie zoner inden for sit område.

Inden for medlemskabet af NATO har vi dog kunnet opretholde vores forbud mod atomvåben på dansk grund - selv om de med regeringens stiltiende accept har været „smuglet" ind på USA's krigsskibe.

Men selve atomvåbenstrategien tager Danmark ikke afstand fra.

WEU og Grundloven

WEU er også på anden måde en tak værre end NATO. WEU kan operere overalt i verden. NATO må i princippet kun operere inden for eget område. WEU-traktaten (Bruxelles 1948) påbyrder desuden medlemmerne „en ubetinget plads til under alle omstændigheder at yde en angreben part bistand". Det er i modstrid med den danske grundlov, hvorefter militær kun må sættes ind med Folketingets samtykke. Det overholdes af NATO. Men de mange danske politikere, der vil have Danmark som fuldgældigt medlem af WEU, har altså en sag at ordne forinden m.h.t. grundloven.

De bløde opgaver

Påstanden om, at WEU's „Petersberg aftaler" kun drejer sig om bløde opgaver med kriseløsning, holder ikke. For det første tales der klart også om „opgaver for kampstyrker til kriseløsning, herunder fredsskabelse". I militær sproget er „fredsskabelse" det samme som krig! For det andet er kriseløsning en politisk sag og ikke en militær opgave. Dertil kræves civile fredsmæglere og konfliktløserne.

Fred i frihed for klodens befolkninger opnås ikke ved militære foranstaltninger.

Befolkningerne er aldrig blevet spurgt, om de ønsker stridigheder afgjort ved krig.

Den nuværende afskrækkelsespolitik og oprustning i Vesten risikerer at føre til mere oprustning hos dem, der føler sig truede - i syd og i øst. Hvem har ønsket den udvikling udover våbenindustrien?

Solidaritet og fred

Jeg ønsker fred gennem en reel solidarisk optræden fra de rige landes side over for de fattige, ikke mindst overfor de fattige i tredieverdens lande.

Det realistiske i denne solidariske tankegang bevises af, at blot 4% af verdens militærudgifter kan efter FN's beregninger afskaffe al social nød i verden. Det ville være en overkommelig opgave som grundlag for udvikling af demokrati i de mange diktaturstater. De består stadig, bl.a. fordi de støttes med våben fra den rige verden, så diktatorerne kan holde deres befolkninger undertrykket og derved forhindre dem i at få overskud til at kræve deres menneskerettigheder overholdt.

WEU's medlemslande hører til de rigeste i verden. Derfor har vi råd til at skrotte krigsmaskineriet og koldkrigstankegangen og indlede en anderledes sikkerheds- politik, der bygger på reel solidaritet.

Al erfaring fra vores del af verden viser, at demokrati er den bedste freds- skabende og freds-bevarende faktor, vi kender.

WEU i Europas sikkerhedspolitiske symbolverden

WEU, eller Vestunionen, som vi længe blev ved med at kalde den i Danmark, har altid været et centralt hadobjekt for dem, der så med modvilje på den fortsatte udbygning af militærinstitutionerne. Og sådan er det stadig. Modstanden mod dansk deltagelse i WEU spillede en vigtig rolle i den EU-debat, der førte til de fire danske undtagelser fra Maastrichttraktaten. Og militærnægterforeningen mener nu, at WEU er endnu et debathæfte værd.

Af Judith Winther, Aldrig mere Krig

Jeg har længe undret mig over den sammenbidthed, hvormed man kaster sig over netop WEU. I virkeligheden er det et åbent spørgsmål, om WEU nogensinde har eksisteret som reelt selvstændig og selvbestemmende institution. Den er blevet brugt af skiftende parter som symbol for de skiftende funktioner, som de lige i øjeblikket havde behov for, og det er disse forskellige symbolværdier, der udgør WEU's egentlige historie.

WEU blev oprettet i 1948 af fem vesteuropæiske lande som organ for „et kollektivt selvforsvar" over for en eventuel tysk aggression. Noget, der hurtigt viste sig at være temmelig irrelevant. I 1949 oprettedes NATO. Den var bredere i sit sigte, den omfattede 12 lande, heriblandt USA, og den var mere vendt imod samtidens bekymringer end fortidens oplevelser. WEU blev dog ikke nedlagt, men sat på vågeblus. Noget der viste sig at

skulle være praktisk.

Da Tyskland og Italien skulle optages i NATO i 1954, lå det ikke inden for NATO-traktatens rammer at opstille ønskede begrænsninger af bl.a. tysk våbenproduktion. Det kunne WEU derimod, og den blev trukket frem til fornyet tjeneste. Den fik endda tildelt et organisatorisk apparat, et ministerråd og en parlamentarikerforsamling, der viste institutionens nye betydning.

Udviklingen gik dog i andre retninger, og der blev igen stille om WEU. England søgte direkte at sabotere den, en begivenhed som Suez-krisen gik helt hen over hovedet på den, og den fortsatte som en forholdsvis uforpligtende diskussionsklub. Men da Frankrig i 1963 sagde nej til engelsk optagelse i EF, voksede Englands interesse for WEU igen. Kun her kunne England komme i sikkerhedspolitisk drøftelse med EF-landene. Sekretariatet i London blev udvidet, og ministerrådsmøderne genoptaget.

I 1970 oprettedes EPS, Det Europæiske Politiske Samarbejde, og England havde ikke længere brug for WEU. Institutionen sank endnu engang hen i dvaletilstand. Kun embedsmænd kom til ministerrådsmøderne, og fra 1974 til 1977 var generalsekretærposten ikke engang besat.

I 1980'erne, 30 år efter oprettelsen, kom der igen bud efter WEU. De pacifistiske strømninger i flere europæiske lande samt nogle af NATO-medlemmernes utilfredshed med USAs rolle inden for NATO skabte vanskeligheder i NATO-samarbejdet, og de europæiske lande tyede til WEU som forum for en selvstændig europæisk sikkerhedspolitik. Der blev nu oprettet et formandskab, der skulle gå på omgang mellem medlemmerne. Topmødet i Reykjavik i 1986 mellem Reagan og Gorbatsjov øgede yderligere behovet for WEU. De europæiske sikkerhedspolitiske instanser opfattede USAs opførsel som en trussel om at svigte de europæiske sikkerhedsinteresser, og gennem Haag-plattformen understregede de europæiske lande atomafskrækkelsens betydning for Europas sikkerhed og erklærede WEU for et vigtigt middel til opbygning af et forenet Europa. Så kom omvæltningerne i Østeuropa, og Vesteuropa var en overgang i alvorlig vildrede både om egne opgaver og institutioner. Selv NATO frygtede en tid for sine overlevelsesmuligheder. Det lykkedes dog at formulere nye opgaver, og da USA ønskede større europæisk indsats i NATO, begyndte de vesteuropæiske lande at tale om WEU som den europæiske søjle i NATO. Man overvejede også WEU som EU's sikkerhedspolitiske organ. Men endnu engang blev det ved snakken. WEU er ganske vist i dag i Amsterdamtraktaten tilskrevet nogle fredsskabende og humanitære funktioner, og sammen med NATO skal WEU stå for den fransk-tyske Eurobrigade. Men det er alt. Til gengæld har man endnu engang sikret sig at have WEU i baghånden for påkommende tilfælde.

I løbet af efterkrigstiden har europæiske og amerikanske politikere gradvis opbygget en formidabel række af intereuropæiske og transatlantiske sikkerhedspolitiske organisationer med hver deres rammer, økonomiske bevillinger og målsætninger. Målsætningerne spænder vidt. De omfatter alle sikkerhedspolitiske problemer, fra konfliktløsning og våbenkontrol til militær beredskab og våbenproduktion, og de skulle derfor kunne garantere mangesidighed og åbenhed. Men samtidig har disse forskellige organisationer den samme kreds af statsmænd i de øverste organer, og diplomater, politikere og embedsmænd fra disse landes ministerier og parlamenter optræder i den daglige administration. Og selv om medlemstallet kan svinge noget fra organisation til organisation, udgøres kernen altid af de samme stater. Det sikrer, at mangesidigheden altid bevæger sig i samme retning, og at åbenheden fornuftigvis kender sine rimelige grænser.

På denne måde opnås i større målestok det samme som med WEU. Opgaverne kan skubbes hen i det regi, hvor de bedst passer, men uden at man mister den overordnede styring. Der er sikkert ikke tale om direkte bluff eller forstillelse. Staternes sikkerhedspolitiske repræsentanter er sandsynligvis helt oprigtige, når de mener, at de opfylder deres opgave på den bedst mulige måde. Men på den måde spærrer de også fuldstændig for en dyberegående og helt nødvendig diskussion om mål og midler. Disse tages for givne.

Debatten der forsvandt

Men det er netop den debat vi har brug for. Debatten drejer sig ikke, om vi skal være med i WEU eller ikke. Den drejer sig ikke engang om, hvorvidt WEU bør fortsætte sin pseudoeksistens eller ikke. Den drejer sig om, hvad vi vil med vores fremtid.

Da efterkrigstiden med dens modsætninger er slut, kan man starte med at spørge, om vi overhovedet har brug for NATO som Europas overordnede sikkerhedspolitiske organisation. Er NATO i stand til at indstille sig på en ny verden eller trækker den blot sine fra efterkrigstiden overleverede forsvarspolitiske løsninger ned over fremtidens udfordringer? Man kan spørge om det er fortidens verdensbillede eller fremtidens behov NATO tjener, når den opretholder Europas deling, hvad enten denne deling følger gamle grænser eller flytter mere eller mindre mod øst. Man kan spørge om det for vores fremtids skyld ikke er vigtigere at finde ud af, hvordan vi kan leve sammen med den nye verden og ikke i forsvarsberedskab mod den. Desværre har NATO allerede bestemt sig for forsvarsberedskabet og er måske dermed med til at øge spændinger. Man kan spørge om, hvorfor vægtningen at dømme efter økonomiske tildelinger stadig går til NATO frem for til OSCE eller helt nye og mere tidssvarende konfliktløsende initiativer. Og man kan spørge om, hvorfor en effektiv indsats mod våbenproduktion og

våbeneksport på samtlige klodens kontinenter ikke anses for en vigtig del af et konfliktløsningsprogram. Osv. osv. Der er spørgsmål nok at stille. Man kunne f.eks. spørge om, hvorfor der ikke foregår nogen åben og offentlig debat om alle disse ting.

Op med humøret - ned med militæret

Bliv militærnægter

Militæret kan ikke løse konflikter. Militæret kan heller ikke løse de alvorlige problemer verden står overfor. Økologisk ubalance, stigende forurening, social ulighed, nød og fattigdom er alt sammen noget vi må løse på andre måder. Forhandling og menneskelig forståelse er vejen frem.

Nægt militæret

Hvis man vil gøre noget for at vende opmærksomheden over mod de menneskelige løsninger frem for de militære, så kan man vælge at blive militærnægter. Som militærnægter viser du, at du ikke tror på militærets undertrykkende måde at løse problemer på.

Hvis du har trukket et så lavt nummer på sessionen, at du skal ind til militæret, så kan du søge om at blive militærnægter. I stedet for at bruge din værnepligt på at lære at slå andre mennesker ihjel og adlyde en ordre blindt, kan du som militærnægter udføre et nyttigt arbejde i f.eks. en miljøorganisation. Flere hundrede kulturelle, humanitære og almennyttige arbejdspladser har glæde af nægttere hver eneste dag.

Hvad gør Militærnægterforeningen?

At være militærnægter forpligter. Derfor er vi efterhånden en del mennesker, der er gået sammen i Militærnægterforeningen for at arbejde for en verden uden militær.

Militærnægterforeningen er en tværpolitisk forening af antimilitarister, d.v.s. alle der er imod militæret. Vi står for en del af oplysningsarbejdet om militærnægtelse i Danmark. Vi udgiver oplysningsmateriale, laver aktioner, udgiver dette tidsskrift, holder foredrag, laver kaserne- og sessionsraids, og deltager i den offentlige politiske debat. Derudover deltager vi aktivt i fredsbevægelsen nationalt og internationalt og støtter solidaritetsarbejde med undertrykte i hele verden. Militær er ikke kun krudt og kugler, men også idéen om at alle er underlagt én, der bestemmer. Vi mener, at man når længst med selv at tage ansvaret for sine handlinger.

Nægttere løber for livet.